

Företagsekonomiska institutionen

Examensarbete kandidatnivå

FEKK01 15 hp

Vt 2011

Goodwill

- Efterföljande värderingsproblematik

Författare:

Christopher Andersson

Mathias Andersson

Johan Wirén

Handledare:

Erling Green

Sammanfattning

Titel: Goodwill - Efterföljande värderingsproblematik

Seminariedatum: 3 juni 2011

Kurs: FEKK01, Examensarbete kandidatnivå, 15 hp

Författare: Christopher Andersson, Mathias Andersson och Johan Wirén

Handledare: Erling Green

Nyckelord: Nedskrivningsprövning, Goodwill, Kassaflödesvärdering, IASB, IAS 36

Syfte: Att belysa de problem som finns vid värdeprövningen av goodwill. Tyngdpunkten ligger på problemen kring kassaflödesvärderingen av goodwill.

Metod: Utifrån vår problemformulering har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod. Vi har samlat in data från litteratur, intervjuer, regelverk samt artiklar och studier. Detta har vi bearbetat och analyserat för att komma fram till vår konklusion. Vi har utgått från en induktiv ansats då våra teorier har formats under arbetets gång.

Teoretiska perspektiv: Vi har utgått från olika amerikanska och svenska studier som exemplifierar hur kreativ redovisning används vid nedskrivningsprövningar. Vi har även undersökt ett exempel på kassaflödesvärdering som kan användas ute i företagen.

Empiri: Består av intervjuer som gjorts med två revisorse experter inom området företagsvärdering samt en partner på en revisionsbyrå. I vår empiridel ingår även IFRS standarder IAS 36, IAS 38 och IFRS 3 samt basis for conclusion till den reviderade IAS 36 och en redogörelse för projektet Business combinations.

Konklusion: Tanken bakom nedskrivningsprövningar var väl grundade i teorin men dess tillämpning i verkligheten medför att en jämförelse mellan företagen försämrats. Vi anser att tillförlitligheten kring nedskrivningsprövningar kan ifrågasättas. Att relevansen ska ha ökat ser vi inte några indikationer på p.g.a. informationen som ges är svår för användaren att förstå samt skapa sig en helhet av. Möjligheten till att goodwill ska värderas till något annat än en residualpost vid förvärvstillfället ser vi som en omöjlighet i praktiken. Tanken med nedskrivningsprövning av goodwill var att postens storlek skulle minska vilket inte inträffade. En identifiering av flera immateriella tillgångar av goodwillvärdet är ett sätt att minska goodwillpostens storlek. Standarden IAS 36 ger utrymme till att välja två beräkningssätt vid bestämmandet av nyttjandevärdet och denna svaghet bidrar också till en minskad jämförbarhet mellan företagen. Sedan kan företagen utgå från sin syn på verkligheten när de konstruerar de prognoser som ligger till grund för de siffror som finns i dessa beräkningar. Detta ökar ledningens möjlighet till påverkan på nedskrivningsprövningen där en förhoppningsfull framtidstro kan göra att goodwillvärdet ligger kvar på samma nivå. Vi anser att implementeringen av nedskrivningsprövningar inte fått den effekt som IASB avsedde.

Abstract

Title: Goodwill - Subsequent valuation problems

Seminar date: June 3 2011

Course: FEKK01

Authors: Christopher Andersson, Mathias Andersson och Johan Wirén

Advisor: Erling Green

Keywords: Impairment testing, Goodwill, cash flow valuation, IAS 36 & IASB

Purpose: To look at the problems with the impairment testing with goodwill. The main point is about the problems with valuation of future cash flows.

Methodology: We chose to work with a qualitative method with starting point in our problem. We have collected data from literature, interviews, regulations, articles and studies. Those data has been processed and analyzed to reach our conclusion. We have used an inductive approach because our theories have been formed during the process.

Theoretical perspectives: Our main base is in studies about impairment testing. We have focused on American studies where most cases of creative accounting connected to impairment testing are found.

Empirical foundation: Consists of interviews with two accountant experts in corporate finance and one partner for an auditing firm. Our empirical foundation also consists of IFRS standards IAS 36, IAS 38 and IFS 3 as well as basis of conclusion for the revision of IAS 36.

Conclusion: The implement of impairment testing has in reality led to a deterioration of successful compartment between companies. We have found that reliability of impairment testing can be challenged. Mainly because the information is hard to understand for the users of financial reports. We also conclude that the ability to value goodwill as anything else then a residual post is impossible in practice. The fact that IAS 36 allows the use of two different methods for calculating the value of goodwill also contributes to the deterioration of compartment. Managers own forecasts affect the value of goodwill on a big scale. This means that if the managers have a positive attitude to the future the value of goodwill can stay at the same levels as previous year. We don't think that the impairment tests live up the ambitions that IASB had.

Förord

Vi vill tacka vår handledare Erling för värdefulla tips och vägledning under processens gång. Vidare vill vi också tacka de revisorer som tagit sig tid att svara på våra frågor under den mest hektiska tiden på året. Vi vill även tacka Jörgen Carlsson för hjälp med beräkning av kassaflödesvärdering. Med uppsatsen hoppas vi ha dragit ett litet strå till stacken när det gäller förståelse för problematiken med värdering av goodwill.

Christopher Andersson

Mathias Andersson

Johan Wirén

Förkortningar

ABACUS – En tidskrift med studier av redovisning, finansiering och affärer

ARC – Accounting Regulatory Committee

Balans – Tidning utgiven av FAR, riktad mot revisorbranschen

EU – Europeiska Unionen

FAR – Branschorganisation för revisorer och rådgivare

FAS – Financial Accounting Standards

FASB – Financial Accounting Standards Board

GT – Grant Thornton, Revisionsbyrå

IAS – International Accounting Standards

IASB – International Accounting Standards Board

IASC – International Accounting Standards Committee

IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee

IFRS – International Financial Reporting Standards

KPMG – Revisionsbyrå

RR – Redovisningsrådet

SIC – Standing Interpretations Committee

VE – Valutaenheter

US-GAAP – United States Generally Accepted Accounting Principles

ÅRL – Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	6
1. INLEDNING	8
1.2. BAKGRUND	8
1.3. PROBLEMBAKGRUND.....	10
1.4. PROBLEMDISKUSION	12
1.5. PROBLEMFÖRMULERING	13
1.6. SYFTE	13
1.7. AVGRÄNSNING	14
2. METOD.....	15
2.1. KVANTITATIV METOD	15
2.2. INDUKTIV ANSATS	16
2.3. BEGRÄNSNINGAR I VALD METOD.....	17
2.4. INTERVJUER	18
2.4.1. Respondenter	18
2.4.2. Intervjumetoder.....	19
2.4.3. Vårt val av metod.....	20
2.4.4. Tillvägagångssätt vid intervju.....	21
2.5. LITTERATUR.....	21
2.6. KÄLLKRITIK.....	22
3. TEORI.....	23
3.1. VÄRDERINGSPROBLEM	23
3.2. FAIR VALUE.....	24
3.3. MANIPULERING AV NEDSKRIVNINGSBHOVET	24
3.4. NYA CHEFERS PÅVERKAN AV NEDSKRIVNINGSPRÖVNINGAR	27
3.5. BIG BATH OCH RESULTATUTJÄMNING	28
4. EMPIRI.....	30
4.1. IASB OCH UTVECKLANDET AV STANDARDER.....	30
4.2. FÖRESTÄLLNINGSRAMEN	33
4.2.1. Syfte och innehåll.....	34
4.2.2. Kvalitativa egenskaper	34
4.3. DEFINITION OCH KRAV PÅ VAD SOM FÅR ANSES VARA EN TILLGÅNG	37
4.4. IFRS 3	37
4.4.1. Förvärvsmetoden	37
4.4.2. Särredovisning av immateriella tillgångar.....	38
4.5. IAS 38.....	39
4.5.1. Avgränsning.....	40
4.5.2. Forskning & Utveckling	40
4.5.3. Värdering.....	41
4.6. IAS 36	41
4.6.1. Vilken tidpunkt.....	42
4.6.2. Värdering av tillgångar.....	43
4.6.3. Kassagenererande enheter och goodwill.....	45
4.6.4. Olika tekniker att bestämma nyttjandevärdet beskrivna i IAS 36.....	46
4.7. DEFINITION OCH TOLKNING AV GOODWILL	48
4.8. IASB'S TANKAR BAKOM GOODWILLENS NEDSKRIVNINGSPRÖVNING	52
4.9. INTERVJUER MED RESPONDENTER	55
5. ANALYS	63
5.1. FÖRESTÄLLNINGSRAMEN	63
5.2. ETT ALTERNATIVT BERÄKNINGSSÄTT AV GOODWILL VID FÖRVÄRVSANALYSEN	64
5.2.1. Nedskrivningar.....	64
5.2.2. Goodwill som residualpost	65
5.2.3. Tolkning av äkta och oäkta goodwill.....	66
5.3. KASSAGENERERANDE ENHETER	67

5.4. TRADITIONELLA METODEN & FÖRVÄNTADE KASSAFLÖDEN	69
5.5. KREATIV REDOVISNING	72
6. KONKLUSION.....	73
7. FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	75
8. KÄLLFÖRTECKNING.....	76
9. BILAGA	80

1. Inledning

Här introducerar vi ämnet och redogör för den problemställning som ligger till grund för uppsatsen. Vi förklarar vårt syfte bakom uppsatsen och tar upp de avgränsningar som gjorts. Vi ger även en kortfattad introduktion till implementerandet av IFRS.

1.2. Bakgrund

Svenska företag har idag följt IFRS under sex år, vilket är ett internationellt redovisningsregelverk som börsnoterade företag ska följa. Bakgrunden till regelverket är ett försök att harmonisera reglerna för redovisning på ett globalt plan. Anledningen till att IFRS följs i Sverige är att EU beslutade år 2002 att alla noterade företag från och med 2005 skulle tillämpa IFRS vid koncernredovisning.¹ Att harmonisera flera olika kulturer har varit ett mödosamt arbete som tagit fler år att genomföra. Ett av de största problemen var och är olikheterna i nationernas redovisningsnormer.² Arbetet med harmoniseringen är inte över utan pågår än idag med implementeringen av nya standarder samt förändringar av befintliga. Även andra länder, drygt 100st, utanför Europa har valt att använda sig av IFRS.³

Standarderna som återges i IFRS har utvecklats från 1973 fram tills idag. Från början drevs utvecklingen av redovisningsnormerna av IASC (International Accounting Standards Committee). Denna organisation skapades genom ett gemensamt arbete mellan nio länder: bl.a. USA, Tyskland och Storbritannien.⁴ År 2001 ersattes den av IASB som fortsatte arbetet med att harmonisera internationella redovisningsnormer. Idag är det främst två olika regelverk som påverkar redovisningen globalt, IFRS och US-GAAP.⁵ Dessa två regelverk försöker idag att närma sig varandra för att skapa ett gemensamt regelverk.⁶ Standarderna i US-GAAP utgår ifrån ett regelmässigt perspektiv till skillnad från IFRS där standarderna utgår ifrån ett

¹ Marton, J., Falkman, P., Lumsden, M., Pettersson, A-K. & Rimmel, G. *IFRS – i teori och praktik*. 2 [uppdaterade] uppl. Stockholm: Bonniers utbildning, 2010, s. 2.

² Nobes, C. & Parker, R. *Comparative international accounting*. 11 uppl. New York: Financial Times Prentice Hall, 2010, s. 82.

³ Marton et al., 2010, s. 2.

⁴ Nobes & Parker, 2010, s. 84.

⁵ Marton et al., 2010, s. 15.

⁶ Nobes & Parker, 2010, s. 118.

principbaserat perspektiv. Föreställningsramen som anges i IFRS är därför av stor vikt vid tolkandet av de standarder som återfinns i IFRS.⁷

För Sveriges del har användningen av IFRS inneburit att fokus flyttas från resultaträkningen till balansräkningen.⁸ Detta innebär att fokus har lagts på vad som får tas upp som en tillgång. Tillhörande värdering av tillgången har därmed också blivit en prioriterad fråga vid utformningen av finansiella rapporter. I huvudsak är det tillgångarnas verkliga värde som betonas. Detta för att möjliggöra en tydligare bild av det noterade företags ekonomiska ställning. Att värdera materiella tillgångar har inte inneburit några större svårigheter vid upprättandet av ekonomiska rapporter. Situationen är det motsatta när det gäller de immateriella tillgångarna. Hur ska immateriella tillgångar värderas då de inte kan definieras utifrån en materiell utgångspunkt. Detta är idag ett stort problem då företag lägger stora ekonomiska resurser på utvecklandet samt förvärv av immateriella tillgångar.

Svårigheten vid värdering av immateriella tillgångar har inneburit en försiktig bedömning av dessa tillgångar. Tidigare var det brukligt att dessa togs upp i balansräkningen och skrevs av under en period kopplat till dess livslängd, i likhet med materiella tillgångar. På senare tid har detta dock förändrats. Idag behöver immateriella tillgångar som tas upp i balansräkningen inte nödvändigtvis skrivas av enligt IFRS utan kan istället testas för nedskrivning. Inom immateriella tillgångar finner vi den svårfångade goodwillen. Ett område inom redovisningen av goodwill som det finns många åsikter om är värdering vid första redovisningstillfället samt hur efterföljande värdering skall gå till. Följande citat belyser problematiken kring redovisningen av goodwill och menar lite ironiskt att utan goodwill så skulle det inte funnits något att debattera:

”Visst är det skönt att vi har goodwill att tala om!”⁹

⁷ Marton et al., 2010, s. 7.

⁸ Ibid., s. 33.

⁹ Drefeldt, C. Den eviga frågan: vad är egentligen goodwill?. *Balans*. No. 12 (2009).
<http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

1.3. Problembakgrund

Många bedömare menar att den goodwill som redovisas idag enligt IFRS är missvisande och ej kopplat till verkligheten. I Sverige har Peter Malmqvist, känd marknadsanalytiker, varit en drivande kraft i kritiken mot gällande regelverk bl.a. genom sin debattartikel i Dagens Industri "Gör om reglerna för goodwill så att det speglar verkligheten". Där skriver han att nuvarande redovisning av goodwill inte kan tillämpas på den verklighet som användare utgår ifrån vilket är styrd av faktiska värderingar. Goodwill beräknas idag genom en förvärvsanalys där skillnaden mellan priset och det förvärvade egna kapitalet värderat till verkligt värde blir goodwill varav en uppskattad del av detta identifieras som immateriella tillgångar. Istället för denna förvärvsanalysberäkning föreslår Malmqvist ett alternativt sätt där "det vore lämpligare om överpriset i det köpta dotterföretaget både beräknades och löpande utvärderades utifrån en långsiktig börsvärdering av eget kapital"¹⁰, se Fig. 1. Vad Malmqvist i grunden efterfrågar är en mer rättvisande metod för att kunna bedöma efterföljande värdering av goodwill och han är inte ensam.

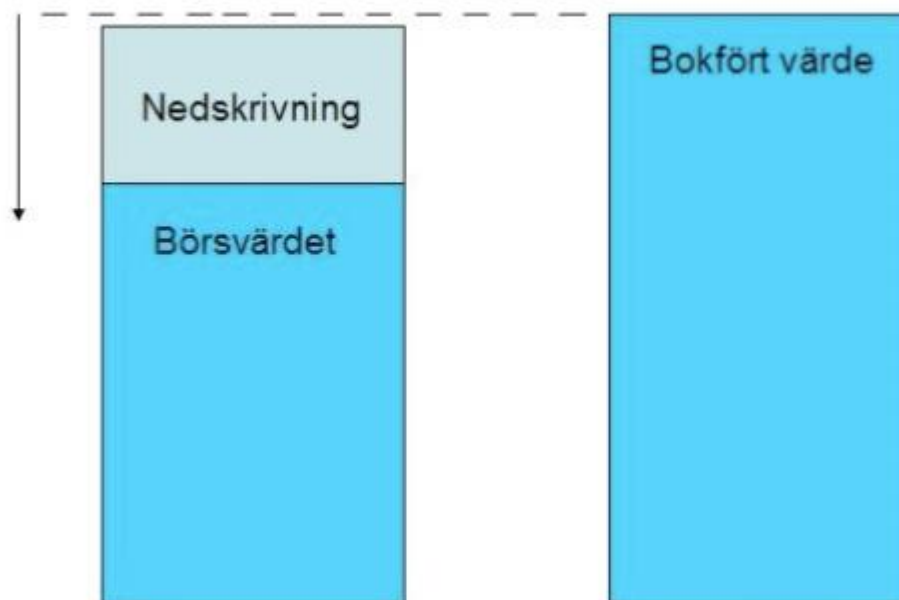

Fig. 1. Börsvärde istället för återvinningsvärde vid nedskrivningsprövning.

¹⁰ Malmqvist, P. Gör om reglerna för goodwill så att de speglar verkligheten. *Dagens Industri*. 22 juni 2010

I sin balansartikel ”Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå” ifrågasätter Carl Grefberg goodwillpostens koppling till verkligheten och undrar när revisorerna ska ”ryta ifrån”. Han utgår ifrån 2008 då det stormade som mest världen över på alla finansiella marknader. Goodwillposten var då för femtio stora börsföretag beräknat till 788 miljarder vid ingången av året men under året gjordes enbart nedskrivningar för 6 miljarder. När det svängde som mest, vilket kan tyckas borde ha visats i balansräkningarna eftersom IFRS utgår ifrån värdering till verkligt värde, låg goodwill posterna lugnt och stilla kvar på en ungefärlig nivå. Här menar Grefberg att företagen kan undvika att skriva ner goodwillen då nyttjandevärdet kan beräknas på två sätt. Han konstaterade också att så länge siffrorna i beräkningarna kring dessa kassaflödesvärderingar kunde anses rimliga och passera obemärkt förbi gavs det utrymme för företagen att undvika de kostnader som medföljer när goodwill skrivs ned.¹¹

Vidare i en annan balansartikel berörs frågan om inkonsekvensen kring goodwillpostens värdering kopplat till förvärvsanalysen. Artikeln heter ”Skyddsnät för värdering av goodwill” och tar i huvudsak upp problemet kring de olika komponenter som goodwill består av och hur dessa påverkar varandra till följd av att goodwill enbart får skrivas ned. I den avslutande summeringen nämner författaren Sven-Erik Johansson ”det är anmärkningsvärt att ingen diskussion förs om inkonsekvensen mellan modellen för förvärvs-kalkyler och modellen för kalkylerna vid nedskrivningstest. Det handlar trots allt om att testa det värde av förväntade kassaflöden som köparen varit villig att betala för. Så länge dessa förväntningar gäller, borde nedskrivningstest bygga på modellen för förvärvs-kalkylen”¹²

Björn Gauffin och Anders Thörnsten har varit aktiva med att visa den oförmåga IFRS har att kunna påverka goodwillposten under så extrema situationer som finanskriser där det kan anses att större nedskrivningar borde ha gjorts. De redogör att vid nedskrivningsprövning använder nästan alla företag, i deras studie på totalt 259 noterade företag, ett nyttjandevärde för att fastställa återvinningsvärdet. Mycket av detta beror på att verkligt värde minus försäljningskostnader kan vara svårt att fastställa för goodwill vilket medför att enbart en nyttjandevärdesberäkning kvarstår som alternativ värdering.¹³ Det intressanta för vår del när vi väljer att titta närmare på hur efterföljande värdering av goodwill görs är att konstatera att

¹¹ FAR. Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå. *Balans*. No. 8/9 (2009). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

¹² Johansson, S-E. Skyddsnät för goodwill. *Balans*. No. 4 (2008). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

¹³ Gauffin, B. & Thörnsten, A. Nedskrivning av goodwill. *Balans*. No. 1 (2010). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

företagen använder sig mer frekvent av en nyttjandevärdesberäkning och vi vill därmed undersöka den problematik som finns vid detta värderingssätt.

1.4. Problemdiskussion

De krav som ställs av föreställningsramen är intressanta att ställa mot både IAS 36 och hur en nedskrivningsprövning skall utformas och beräknas. Vi studerar om nedskrivning av goodwill lever upp till de kvalitativa krav som ställs på finansiella rapporter. Det är framförallt relevansen av nedskrivningsprövningar i jämförelse med dess tillförlitlighet, samt nyttan av att göra dessa beräkningar i jämförelse till den kostnad som uppstår, som vi valt att analysera.

I uppsatsen analyserar vi också hur den initiala beräkningen av goodwill görs vid en förvärvsanalys och hur detta kan leda till komplikationer i efterföljande värdering. Vi vill här se om den förvärvsanalys som ligger till grund för goodwillens uppkomst i balansräkningen är det bästa beräkningssättet för en efterföljande värdering. I en förvärvsanalys beräknas goodwill som en restpost som fördelas ut på kassagenererande enheter. Därefter värderas de kassaflöden som de kassagenererande enheterna ger upphov till. Vid ett förvärv har företagen oftast en klar bild över vad affären kommer att ge dem eller i alla fall hoppas kommer att ge dem i framtida kassaflöden. Att först beräkna goodwill som en restpost för att sedan värdera dess framtida kassaflöden tycker vi leder till en inkonsekvens. Därmed är det intressant att undersöka om en värdering av goodwill redan vid första redovisningstillfället kan göras utifrån de förväntade kassaflöden som goodwillen antas generera. En sådan direkt värdering vid förvärvet kräver att hänsyn tas till de delar som goodwill kan bestå av för att kunna undersöka om dessa går att värdera. Vid studier av immateriella tillgångar blir även IFRS 3 relevant. Detta eftersom det i standarden beskrivs vilket tillvägagångssätt som immateriella tillgångar skall särredovisas på samt vilken information som skall ges kring dessa poster.

Vi har kunnat se att det finns en tvekan kring att ha gått från trygga avskrivningar av goodwillposten till nedskrivningsprövningar där företagsledningen har en mer aktiv del i bestämmandet av dess utformning. Vi har valt att fördjupa oss i de kassaflödesvärderingar som görs vid beräkningen av goodwillens nyttjandevärde samt att studera närmare på vilka möjligheter företagen har att med hjälp av kassagenererande enheter uppnå kvittning, d.v.s.

genom att fördela goodwill på så stora kassagenererande enheter att nedskrivning kan undvikas. I bilaga A till IAS 36 beskrivs två olika metoder som ska användas vid värdeprövningen av goodwill: Traditionella metod och Förväntade kassaflöden. Har företagen en möjlighet att påverka värdeprövningen av goodwill genom val av metod eller är det så att båda metoderna ger samma svar? Det kan tyckas att de båda metoderna bör ge samma svar eftersom goodwill antas vara möjlig att värdera. En annan aspekt av värdeprövning av goodwill är de underliggande antagandena kring de affärsmässiga prognoserna av framtida kassaflöden. Hur rimlig är företagens antaganden kring kassaflödenas storlek samt tillhörande riskpremie. Det finns en del teorier om vad dessa egna antaganden från ledningen innebär och varför de görs. I många amerikanska studier anses nedskrivningsprövningen ha en koppling till resultatutjämnning, Big bath samt en ny tillträdd VD:s påverkan på hur och när de görs. Därmed vore det också intressant att se efter om det blivit som IASB tänkte sig när det utformade standarderna.

1.5. Problemformulering

- Hur väl överensstämmer föreställningsramens kvalitativa egenskaper med nedskrivningsprövning?
- Kan ett alternativt beräkningssätt av förvärvad goodwill vara möjligt, där en initial värdering av de framtida kassaflöden görs som sedan ligger till grund för en efterföljande värdering?
- Kan valet av metod vid nyttjandevärdesberäkning påverka resultatet vid värdeprövningen av kassagenererande enheter till vilka goodwill är fördelat?
- Hur rimliga är de affärsmässiga antagandena som ligger till grund vid en kassaflödesvärdering?

1.6. Syfte

Syftet med följande uppsats är att:

- jämföra föreställningsramens kvalitativa egenskaper med nedskrivningsprövning.
- belysa de problem som finns vid beräkningssättet av förvärvad goodwill.

- belysa metodvalets betydelse vid beräkningen av nyttjandevärdet för kassagenererande enheter.
- belysa de affärsmässiga antagandenas påverkan på kassaflödesvärderingen.

1.7 Avgränsning

Vi använder oss enbart av de standarder som går att finna i IFRS vilket innebär att vi utgår ifrån goodwillredovisningen hos noterade företag, vilka måste använda detta regelverk, samt onoterade som väljer att göra det. Goodwill kan aldrig värderas separat eller generera kassaflöden därför måste den alltid fördelas ut på kassagenererande enheter. Detta är vi medvetna om när vi i uppsatsen skriver att goodwill skall värderas. För att få ett bättre flyt i texten så skriver vi inte ut att det är en kassagenererande enhet till vilken goodwill har fördelats som skall värderas genom en nedskrivningsprövning. Men denna distinktion är viktig att ha med sig vid läsandet av uppsatsen.

IAS 36 är den standard som vi främst behandlar i uppsatsen och då i huvudsak värderingen av kassaflöden. Detta är naturligt då större delen av vår problemformulering kretsar kring de problem som finns vid en nedskrivningsprövning av goodwill. Vi använder också standarderna IFRS 3 och IAS 38 med tyngdpunkt på förvärvsanalysen och särredovisning av immateriella tillgångar.

2. Metod

I det här kapitlet kommer vi att gå igenom de metodval vi gjort i uppsatsen och redogöra för dessa. Vidare kommer här en kortare redogörelse av den litteratur vi har valt samt av hur våra intervjuer har planerats och genomförts samt presentation av intervjupersonerna.

2.1. Kvantitativ metod

En väl utformad metod är centralt i ett uppsatsskrivande och sett till ett helt arbete är det mer än bara undersökningstekniker. Ur ett brett perspektiv är metod en lära om hur informationen samlas in, organiseras, bearbetas, analyseras och tolkas och som sedan går att framställa och förstås av andra. Att arbeta utefter en vald metod är ett redskap och ett sätt att nå resultat som i sin tur genererar kunskap.¹⁴ Det har varit vår väg att gå från en utarbetad problemformulering till ett resultat och en slutsats.

Det finns två erkända vetenskapliga metoder inom samhällsvetenskapen dessa två kallas för Positivism och Hermeneutik. De två tar utgångspunkter i olika forskningstraditioner där Positivism kommer från det naturvetenskapliga och Hermeneutik från det humanistiska forskningsidealet.¹⁵ Med dess koppling till naturvetenskaplig forskning utgår Positivismen från hårda och stränga regler där dess synsätt är att fokuserar på det verkliga och mätbara som enbart kan tjäna som objekt för vetenskap. Det söker efter ett orsak-och-verkan samband samtidigt som en klar gräns måste sättas mot vad som är fakta och vad som är värdering.¹⁶ Hermeneutiken handlar om något mer svårfångat och har som huvudsyfte att tolka och förstå. Detta sätt utgår mer från tolkningar som görs av människan och olika betydelser ges med avseende på innebörd och mening som är bundna i tid och förståelse måste byggas kring detta. Människor tolkar situationer olika. Att därmed bryta ut och förstå hur dessa situationer upplevs är viktigt inom denna inriktning. Gränsdragningen mellan vad som är faktaomdömen och värdeomdömen är inte klara och smälter därmed samman.¹⁷ Hermeneutiken är grunden för den kvalitativa metoden medan Positivismen ligger till grund för den kvantitativa.¹⁸

¹⁴ Halvorsen, K. *Samhällsvetenskaplig metod*. Övers: Andersson, S. Lund: Studentlitteratur, 1992, s. 13.

¹⁵ Lundhal, U. & Skärvad, P-H. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur, 1999, s. 36.

¹⁶ *Ibid.*, s. 39.

¹⁷ *Ibid.*, s. 43.

¹⁸ *Ibid.*, s. 36.

Vi har valt att utgå ifrån den kvalitativa metoden där vår fokus ligger på att samla in data som vi omvandlar till empiri för att sedan tolka och analysera. Detta för att ge oss själva en större kunskap kring vårt ämne vilket möjliggör en mer djupgående tolkning och analys. Den kvalitativa metoden innebär att vi försöker få olika perspektiv från det vi har valt att studera och försöker därmed sätta oss in i vissa situationer. I vår uppsats försöker vi sätta på oss IASB:s glasögon samma som de hade när de utformade den standarden som vi i huvudsak behandlar vilket är IAS 36. Detta för att få en så klar bild som möjligt över hur det var tänkt i teorin. Därefter undersöker vi möjliga utfall och konsekvenser som medföljer. Vi ser därför till studier som gjorts som beskriver följder som enklare går att fånga teoretiskt än i verkligheten. Vi tar även del av det på en praktisk nivå där vi med hjälp av redovisningsexperter som förklarar deras syn på nedskrivningsprövningar samt utgår från beräkningar som används ute i företagen för att visa följder och svagheter i nedskrivningsprövningen av goodwill. Vår problemformulering har format den metod som vi har valt då vi har behandlat och undersökt detta fenomen både i teori och i praktiken. Nödvändigheten att se det från olika perspektiv har gjort att vi har utgått från denna metod. Den har även varit i linje med vår problemformulering och hur vi vill bygga vår analys och skapa slutsatser.

2.2. Induktiv ansats

Den kvantitativ och kvalitativa metoden är tillvägagångssätt i uppsatsarbeten som grundas i hur forskaren väljer att se verkligheten. Detta görs naturvetenskapligt genom Positivism eller socialkonstruktivistiskt genom Hermeneutiken. Oavsett syn på verkligheten så är steget efter det att kunna kartlägga verkligheten och dra slutsatser från den. Här finns två vägar att gå genom en deduktiv ansats och en induktiv ansats. Den deduktiva börjar med en teori för att sedan testa den genom hypoteser. Induktiv är dess motsatts där datainsamling och dess empiri är en början som sedan leder till teorier.¹⁹ Genom en induktiv ansats har vi konstruerat våra slutsatser och genom datainsamling och dess tolkande har ett teoriskapande mer varit en process i vårt arbete.

¹⁹ Jacobsen, D. I. *Vad, hur och varför: Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Övers: Sandin, G. Bearbetning av den svenska upplagan: Hellström, C. Lund: Studentlitteratur, 2002, s. 34-35.

2.3. Begränsningar i vald metod

Kvalitativ och kvantitativ metod har både styrkor och svagheter i sina tillvägagångssätt. Även om det är själva problemområdet som lägger grunden till vald metod kan det vara fördelaktigt att kombinera de två metoderna i sitt uppsatsskrivande. Detta för att förstärka de styrkor som finns och ta ut de svagheter som uppstår vid användandet av enbart en metod.²⁰ Den kvalitativa metoden använder ett litet urval och strävar inte mot en helhetsbild och är väldigt flexibel i utförandet. Detta har till nackdel att informationen som samlas in har olika kvalitet beroende på den fas som insamlaren har i sitt kunskapsgenererande skede. Bra exempel på detta är intervjuer där den första intervjun kan anses ha gett mindre i jämförelse med de efterföljande detta på grund av att för lite kunskaper hade samlats in för att få ut tillfredställande data till en början. En kvantitativ metod hade vägt upp detta genom en mer strukturering och standardisering där möjlighet att generalisera kommer att ges och den nya kunskapen kan inte få allt för stor påverkan då ramarna redan har spikats.²¹ Sammanfattande kan sägas att en kombination av de två metoderna ger:

- Tecken på att informationen är relevant om både metoderna ger samma svar.
- Om metoderna ger samma resultat i en analys tyder det på att det inte är valet av metod som skapat resultatet.
- Gör teorin mer fullständig.
- Att använda mer än en metod är fördelaktigt genom att teorier kan prövas på fler sätt om dessa är hållbara.²²

Nedskrivningsprövning av goodwill är ett område där vi har ansett att en kvantitativ metod har varit svårtillämpad. Detta på grund av att de affärsantaganden som ligger bakom siffrorna som ingår i en nyttjandevärdesberäkning kan vara av vikt att hållas hemliga. Att konstruera teorier och därmed undersöka noterade företag som gör årliga nedskrivningsprövningar och de siffror som ligger bakom har varit en inriktning som vi där av inte valt att gå.

²⁰ Holme, I. M. & Solvang, B. K. *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Övers: Nilsson, B. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur 1997, s. 76-77.

²¹ *Ibid.*, s. 81.

²² *Ibid.*, s. 86.

2.4. Intervjuer

Vi valde att till denna uppsats genomföra tre intervjuer. Eftersom två av respondenterna befann sig i Stockholm gjordes dessa genom telefonintervju. Båda telefonintervjuerna tog ca en timme i anspråk. Tredje intervjun kunde göras på plats i Eslöv. Denna intervju i likhet med de två andra pågick under ungefär en timme.

2.4.1. Respondenter

Jörgen Nilsson

Director KPMG, Stockholm.

Telefonintervju 4 Maj 2011.

Första intervjun var med Jörgen Nilsson. Jörgen började sin karriär inom redovisningsbranschen med att arbeta som lärare och forskare på handelshögskolan i Stockholm. Idag arbetar Jörgen som director på KPMG, en redovisningsbyrå som han arbetat för sedan 1997. Huvudsakligen arbetar Jörgen med det mesta inom IFRS, speciellt med IFRS 3, IAS 36, IAS 12 och IAS 38.²³

Björn Gauffin

Redovisningsexpert på Grant Thornton, Stockholm.

Telefonintervju 10 Maj 2011.

Andra intervjun gjordes med Björn Gauffin. Björn har sedan 1987 arbetat inom redovisningsbranschen, bland annat 12år vid PWC och 8år i Deloitte. Sedan ett år tillbaka har Björn arbetat som redovisningsexpert på GT. Huvudsakliga arbetet består idag av företagsvärderingar.²⁴

Mickael Ottosson

Ägare av revisionsbyrå, Eslöv.

Personlig intervju 11Maj 2011.

²³ Intervju med respondent. Maj 2011.

²⁴ Ibid.

Tredje intervjun var med Mickael Ottosson som arbetat i revisorbranschen sedan 1981. Tillsammans med en partner äger, sedan år 1986, Mickael en revisorsfirma. Arbetet består idag främst av att fungera som rådgivande till privata företag samt att revidera deras bokslut. Arbetsområdet blir därmed omfattande, dock med en viss inriktning på skatteredovisning.²⁵

2.4.2. Intervjumetoder

Alan Bryman och Emma Bell beskriver i sin bok *Företagsekonomiska forskningsmetoder* olika metoder att genomföra en intervju. Vid en kvantitativ undersökning föreslås användandet av en strukturerad intervju. En strukturerad intervju känns lätt igen på dess i förväg fastställda frågor.²⁶ Vidare är frågorna ofta mycket specifika, d.v.s. frågorna är utformade på ett sådant sätt att svaret som eftersöks inte ska bli för brett. Vanligen används slutna frågor vilket innebär att svarsalternativ ges till frågan. Under en strukturerad intervju är det viktigt att intervjuaren följer schemat för frågorna så att alla respondenter upplever situationen på likartat sätt.²⁷ Målet med en strukturerad intervju är att svaren snabbt ska kunna sammanställas via koder och därefter vara lätt att bearbeta.²⁸ Avvikelse från förutbestämda frågeformulär ska undvikas vid en strukturerad intervju.

Motsatsen till den strukturerade intervjun är den ostrukturerade intervjun. Vid en ostrukturerad intervju används snarare minnesanteckningar kring valda teman än förutbestämda frågor. I de mest extrema fallen kan intervjuaren ställa endast en fråga för att sedan låta respondenten svara fritt. Intervjuaren reagerar endast på de punkter som verkar vara intressanta och ställer då en uppföljningsfråga.²⁹ Syftet med den ostrukturerade intervjun är att låta respondenten berätta om sina egna åsikter och föreställningar om det valda temat.³⁰ Denna typ av intervjumetod är vanlig vid kvalitativa undersökningar.

²⁵ Ibid.

²⁶ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 117.

²⁷ Bryman, A. & Bell, E. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Övers: Nilsson, B. Malmö: Liber ekonomi, 2005, s. 135.

²⁸ Jacobsen, 2002, s. 281.

²⁹ Bryman & Bell, 2005, s. 362-363.

³⁰ Lundahl & Skärvad, 2009, s. 117.

2.4.3. Vårt val av metod

Eftersom vår uppsats är en kvalitativ undersökning med en induktiv ansats valde vi att utföra intervjuerna på ett semi-strukturerat sätt. Denna form av intervju ligger närmare den ostrukturerade intervjun på så sätt att respondenterna har möjlighet till att fritt svara på frågorna samt att uppföljningsfrågor tillåts. En semi-strukturerad intervju innehåller i likhet med den strukturerade intervjun ett frågeschema. Detta frågeschema utgör dock ingen begränsning utan frågorna kan ställas utifrån hur intervjun fortlöper. Frågorna som ställs vid intervjuerna är allmänt formulerade, detta för att undvika slutna frågor.³¹ Tanken med intervjuerna är att respondenterna ska ha möjlighet att ta upp sina egna åsikter angående de områden som vi valt att undersöka. En semi-strukturerad intervju passar därmed utmärkt då tyngdpunkten för denna ligger på respondentens egna uppfattningar. Under intervjun är det av stor vikt att intervjuerna inte agerar begränsande. Detta för att intervjun ska kunna rör sig fritt vilket öppnar för att respondenterna ska kunna förmedla den kunskap som de anser är viktig. Något krav att följa frågeschemat till punkt och pricka finns alltså inte vid en ostrukturerad intervju.³² Tillskillnad från en strukturerad intervju där svaren är slutna sökes fylliga svar i en semi-strukturerad intervju.³³

Bryman och Bell skriver själva att: ”Om forskaren inleder sin undersökning med förhållandevis tydligt fokus, istället för en allmän vilja att utforska ett område eller ett tema, kommer han eller hon sannolikt att använda sig av semi-strukturerade intervjuer för att kunna ta sig an specifika frågeställningar. En striktare struktur kommer antagligen att användas då forskaren har en tydligare bild av hur analysen av data ska göras.”³⁴

Som framgått har vi använt oss av både telefon- och personliga intervjuer. Naturligtvis skiljer sig det mellan att genomföra en intervju via telefon kontra ett personligt möte med respondenten. Fördelen med telefonintervjuer är främst att det är lättare att få tid till en intervju. Vidare underlättar telefonintervjuer också då respondenten befinner sig på ett långt avstånd från intervjuaren.³⁵ Andra fördelar med denna form av intervjuer är att intervjuarens klass, etniska bakgrund m.m. inte påverkar respondenten. Nackdelen är dock att intervjuaren

³¹ Bryman & Bell, 2005, s. 138.

³² Jacobsen, 2002, s. 163-164.

³³ Bryman & Bell, 2005, s. 361.

³⁴ Ibid., s. 366.

³⁵ Jacobsen, 2002, s. 161.

inte kan reagera på respondentens ansiktsuttryck samt vise versa.³⁶ Detta är enligt vår erfarenhet den största och viktigaste skillnaden mellan en telefon- och personlig intervju. Vi tycker därför att en personlig intervju är generellt bättre än en telefonintervju.

2.4.4. Tillvägagångssätt vid intervju

Inför intervjuerna utformade vi ett förutbestämt frågeschema vilket användes för att säkerställa att informationen som gavs var relevant. Frågorna var utformade som öppna frågor för att möjliggöra för respondenterna att svara fritt samt ge deras egna uppfattningar om ämnet. Detta medförde att uppföljningsfrågor ställdes på de ej förberedda områden som kom att diskuteras. Eftersom kvalitativa intervjuer inte uteslutande följer förutbestämda frågeställningar föreslås av Bryman och Bell att intervjun spelas in och att en transkribering av intervjun genomförs vid behov.³⁷ Vi valde att följa detta råd och spelade därmed in alla intervjuerna vilket möjliggör en återuppspelning för att tydligt höra vad som sades. Efter intervjuerna gjorde vi en enklare form av transkribering. Istället för att skriva ner varje ord som sades under intervjuerna valde vi att sammanfatta de svar som respondenterna gav. Detta sätt att hantera intervjuerna medför att det blir enklare att minnas samt att analysera vad som sades. De frågor som vi ställde under intervjun finns som bilaga till denna uppsats.

2.5. Litteratur

När det kommer till insamlingen av sekundärdata har vi på grund av ämnets natur valt att enbart fokusera på branschtidskrifter och akademisk litteratur. Litteraturen har använts som faktabas för uppsatsen och det är frågan om kvalitativ datainsamling. Vi har framförallt fokuserat på artiklar ifrån revisorernas branschtidning *Balans*. Artiklarna är i regel skrivna som debattartiklar med en hög grad av subjektivitet, detta belyses dock väl. Vidare har vi valt att hämta information från ett antal amerikanska artiklar på området, här har vi försökt välja ut redan välrenommerade källor då det här är svårare att bedöma subjektiviteten hos den enskilde författaren. Övrig litteratur vi tagit underlag ifrån är lagtexter, IFRS-regelverk och

³⁶ Bryman & Bell, 2005, s. 140.

³⁷ *Ibid.*, s. 374.

förarbeten till lagtexter vilket får anses hålla högsta "klass" vad det gäller relevans och trovärdighet på området.

2.6. Källkritik

Att inta ett kritiskt förhållningssätt till sekundärdatan är av yttersta vikt för trovärdigheten i uppsatsen. Enligt Jacobsen skall all empirisk information uppfylla två krav, relevans och validitet.³⁸ Relevansen handlar om hur vida informationen är vinklad eller innehåller direkta fel. Kriteriet om validitet belyser frågan om informationen mäter det som faktiskt ska mätas.³⁹

Då mycket av vår information är hämtad från FAR, branschorganisationen för auktoriserade revisorer, får vi utgå från att informationen håller en hög kvalitet när det gäller relevans men att de också värnar om revisorernas intressen. Vi får dock förutsätta att revisorernas grundsyn på neutral spegling av verkligheten också återspeglas till viss del i de artiklar de skriver.

³⁸ Jacobsen, 2002, s. 95

³⁹ Lundhal & Skärvad, 2009, s. 131

3. Teori

I detta kapitel redogörs de teorier som ofta diskuteras vid analys av goodwill. Big Bath, resultatutjämnning och nya chefs påverkan på nedskrivningsprövningar är några av de teorier som tas upp.

3.1 Värderingsproblem

Hantering av immateriella tillgångar är en komplicerad process som ställer högre krav på revisorn. Flera svårigheter är kopplade till detta område, som t.ex. värdering av befintlig goodwill. Beräkningen av den totala goodwill som finns i ett företag är dock inte en komplicerad matematisk övning. Enklast kan detta beskrivas som företagets totala värde på marknaden minus dess tillgångar till verkligt värde, inräknat identifierbara immateriella tillgångar förutom goodwill.⁴⁰ Det som kvarstår är företagets totala goodwill. Situationen är dock annorlunda då det gäller värdering av de övriga immateriella tillgångarna. Detta har stor betydelse vid fördelning av goodwill på enskilda tillgångar.

Lonergan visar i sin artikel "Discussion of Bloom", i ABACUS vol 45 år 2009, flera grundläggande svårigheter med värdering av immateriella tillgångar. Bland annat nämns frånvaron av en omfattande handel med immateriella tillgångar på en aktiv marknad som ett problem. Om det hade funnits en omfattande handel med dessa tillgångar skulle de priser som då funnits kunnat användas som referenspunkt vid värdering av andra immateriella tillgångar. Vidare uppmärksammas problemet med att många immateriella tillgångar är unika till sin karaktär vilket ytterligare försvårar värderingen av dem. De modeller som finns att tillgå vid värdering av t.ex. goodwill, är i sig själva inte alltid enkla att förstå. Detta tillsammans med att det är enkelt att dubbelräkna värdet av immateriella tillgångar samt svårigheterna kring att separera dem från varandra och andra tillgångar är några av de problem som uppstår vid värdering av immateriella tillgångar.⁴¹

⁴⁰ Bloom, M. Accounting For Goodwill. ABACUS. Vol. 45, No. 3 (2009): 379-389.

<http://onlinelibrary.wiley.com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1111/j.1467-6281.2009.00295.x/pdf> (Hämtad 2011-04-11)

⁴¹ Ibid.

3.2. Fair Value

IASB lägger en stor vikt vid att värdering av tillgångar ska göras utifrån ett ”fair value” perspektiv, detta för att öka värdet av finansiella rapporter till dess användare.⁴² Därmed krävs det att tillgångarna värderas på korrekt sätt vilket svårligen låter sig göras vid värdering av immateriella tillgångar eftersom det inte finns en aktiv fri handel med dem. Dagens standarder tillåter, i de fall det saknas en fri aktiv marknad, att en uppskattad värdering görs av tillgångarna. Beräkningen av tillgångens förväntade värde innehåller därmed bedömningar som kan antas vara osäkra. Risk finns att dessa beräkningar manipuleras vilket sänker trovärdigheten för det redovisade värdet av tillgångarna.

3.3. Manipulering av nedskrivningsbehovet

Goodwill är en unik tillgång på flera sätt. Till skillnad från andra tillgångar som både kan värderas upp och ner, och därmed följa en fluktuerande marknad, kan goodwillen endast nedskrivnas. Denna nedskrivning är även permanent vilket omöjliggör en återföring av det nedskrivna värdet enligt nuvarande redovisningspraxis. Härmed skapas ett behov av att justera både om och när goodwillen ska nedskrivnas. Ibland kan det vara till en stor fördel att vänta med nedskrivningen av goodwill om prognoser säger att nedskrivningsbehovet kommer att vända genom t.ex. upparbetad goodwill.

Värdet av de immateriella tillgångarna ska baseras på den förväntade framtida avkastningen. Dessa värderingar är enligt Bloom ofta utsatta för manipulation.⁴³ Därför är den enskilt största faktorn vid bestämmandet av immateriella tillgångar ledningen. Det finns flera oroande indikationer på att när standarder tillåter ledningen att göra egna bedömningar används detta som en möjlighet till manipulation av siffrorna.⁴⁴ Eftersom ledningen kan använda sig av information som endast de har tillgång till skapas ett stort spelutrymme som de kan utnyttja för sin egen vinnings skull. Det finns exempel på att företag inte genomför nedskrivningar när bonusen baseras på företagets årliga resultat. Vidare finns det indikationer på att nytillsatta företagsledare genomför nedskrivningar på goodwill redan det första året. En förklaring till

⁴² Lhaopadchan, 2010

⁴³ Bloom, 2009

⁴⁴ Lhaopadchan, 2010

detta kan vara att om resultatet sänks i början ökar möjligheterna till en positiv utveckling av resultatet under resterande anställningsperiod. En annan förklaring är att de tidiga nedskrivningarna kan beskyllas på den förra företagsledarens dåliga förvärv och samtidigt fungera som en gardering mot framtida nedskrivningar.⁴⁵ En annan förklaring till att justera när och med hur mycket nedskrivningar ska genomföras är teorin bakom Big Bath. Nedskrivning av goodwill kan mycket väl genomföras de år som resultatet är dåligt för att förbättra möjligheterna till ett bra resultat längre fram. Tveksamheterna till värdet av

Affärsområde						
	P 2010	P 2011	P 2012	P 2013	P 2014	P 2015
RR efter avskrivningar	100	100	100	100	100	100
- Skatt	-26	-26	-26	-26	-26	-26
= Nettokassaflöde	74	74	74	74	74	74

Nuvärde vid olika avkastningskrav					
	13.5%	12%	11%	11%	9%
Avkastningskrav (WACC)	13.5%	12%	11%	11%	9%
Uthållig tillväxttakt	2%	2%	2%	2%	2%
Nuvärde av prognosår *	310	321	328	328	345
Nuvärde av restvärde *	326	403	470	470	669
TOTALT NUVÄRDE	635	724	799	799	1.014
Goodwill	150				
T-S fördelat	600				
Förvärvade immateriella tillg netto	50				
Koncernmässigt värde	800				
Differens = neskivning av goodwill	165				

Fig. 4. Kassaflödesmodell⁴⁶

rapporterad goodwill kan antas vara en konsekvens av att beräkningarna i flera fall antas vara jäviga. Carl Grefberg ifrågasätter i artikeln ”Goodwill ligger kvar på en missvisande hög nivå” hur antagande om marginaler och tillväxt i företagens kassaflödesvärderingar kunde passera som rimliga. Detta med en kombination av låga diskonteringsräntor gör att ett

⁴⁵ Lhaopadchan, 2010

⁴⁶ Modell tillhandahållen av Jörgen Carlsson, Lunds universitet. 5 Maj 2011.

eventuellt nedskrivningsbehov kan manipuleras.⁴⁷ Fig. 4 och 5 är tillför att belysa den effekt som prognoser av framtida kassaflöden och en vägd genomsnittlig kapitalkostnad kan ha för en kassaflödesvärdering och hur mycket goodwill skall skrivas ned. Första exemplet, Fig. 4, visar att en prognos av ett konstant kassaflöde över 5 år tillsammans med inte allt för skiftande diskonteringsränta medför ett nedskrivningsbehov av goodwillen med 165 VE. Företagsskatten ligger på 26,3% och kassaflödena beräknas efter skatt. Restvärdet som är nuvärdet av kassaflöden efter prognosperioden beräknas som ett uthålligt kassaflöde utifrån

Affärsområde						
	P 2010	P 2011	P 2012	P 2013	P 2014	P 2015
RR efter avskrivningar	100	100	100	100	113	125
- Skatt	-26	-26	-26	-26	-30	-33
= Nettokassaflöde	74	74	74	74	83	92
Nuvärde vid olika avkastningskrav						
Avkastningskrav (WACC)	12.5%	11%	10%	9%	8%	
Uthållig tillväxttakt	2%	2%	2%	2%	2%	
Nuvärde av prognosår *	332	345	354	363	373	
Nuvärde av restvärde *	468	588	695	836	1,026	
TOTALT NUVÄRDE	800	933	1,049	1,199	1,399	
Goodwill	150					
T-S fördelat	600					
Färvärdade immateriella tillg netto	50					
Koncernmässigt värde	800					
Differens = neskrivning av goodwill	-0					

Fig. 5. Kassaflödesmodell⁴⁸

det sista prognosåret. Nuvärdet av prognosåret adderat med nuvärdet av restvärdet blir det totala nuvärdet som skall ställas mot det koncernmässiga värdet för att fastställa om någon goodwillnedskrivning skall förekomma.⁴⁹ Detta efterföljande exempel visar att en prognos om framtida kassaflöden där en uppgång sker 2014 och 2015 tillsammans med snabbare sjunkande diskonteringsränta bidrar till att goodwill inte behöver skrivas ned. Tillväxttakten anses vara 2% i båda exemplen över åren men en prognos där det kan visas att en högre

⁴⁷ FAR. Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå. *Balans*. No. 8/9 (2009). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

⁴⁸ Modell tillhandahållen av Jörgen Carlsson, Lunds universitet. 5 Maj 2011.

⁴⁹ Carlsson & Sandell, 2010, s 125

tillväxt är befogad gynnar också företag i beräkning av hur mycket goodwill ska skrivas ned. I detta exempel, Fig. 5, har vi konstruerat siffrorna så att det totala nuvärdet överrensstämmer med det koncernmässiga värdet vilket gör att goodwill inte behöver skrivas ned.

3.4. Nya chefers påverkan av nedskrivningsprövningar

En studie från i USA visar på det förhållande chefer har till nedskrivningsprövningar av goodwill och där undersökningen handlade om hur nya chefer skriver av goodwill i större utsträckning än chefer som suttit på sin post längre än tre år.⁵⁰ Studien är gjord utifrån det amerikanska regelverket US-GAAP men kan anses var väl applicerbar på de regler som har stadgats av IASB kring nedskrivningar då dessa nästan är identiska.⁵¹ Likt IFRS ger US-GAAP utrymme till viss diskretion och bedömningar vid processen av att pröva goodwill för nedskrivning. Detta visas genom att undersökningen testar hur nedskrivningar har ägt rum i femhundra företag under 2003 till 2005 för att se om det finns någon skillnad i behandling av goodwill beroende på chefers varaktighet.⁵²

Det finns olika anledningar till varför nya chefer har en tendens att skriva ned goodwill mer frekvent än chefer som har befäst sin position. Chefer som varit på sin post under en längre tid kan vara mindre villiga att anse att goodwill behövs skrivas ned beroende på försämrat resultat som kan kopplas både till deras prestation och eventuella belöningar. Utöver de ekonomiska effekter som medföljer vid goodwillnedskrivningar så vill chefer som suttit länge på sin post inte skicka ut de signaler som kan tolkas av att goodwill skrivs ned utan vill behålla en så god och positiv bild av företaget som möjligt. Nya chefer har en förmåga att vilja visa initiativ och komma med en objektiv syn på de metoder som använts. Genom att i större grad göra en mer objektiv bedömning av kassagenererande enheter för prövning av nedskrivning skiljer sig bedömningen av hur värderingen av goodwill skall ske och detta visar större handlingsförmåga hos den nytillträdde chefen. Resultatet kommer att påverkas negativt

⁵⁰ Masters-Stout, B., Costigan, M.L. & Lovata, L.M. Goodwill impairments and chief executive officer tenure. *Critical Perspectives on Accounting*. Vol. 19, No. 8 (2008): 1370-1383.
http://www.sciencedirect.com/ludwig.lub.lu.se/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6WD4-4NP9832-1&_user=745831&_coverDate=12%2F31%2F2008&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&_view=c&_acct=C000041498&_version=1&_urlVersion=0&_userid=745831&_md5=a5251b861ca3187d66b060e3c42035ca&_searchtype=a (Hämtad 2011-04-11)

⁵¹ Jansson et al., 2004

⁵² Masters-Stout et al., 2008

till en början men en sådan försämring och nedgång är ur den nya chefens perspektiv bättre då detta inte påverkar resultatet längre framåt. De resultat som visas i början av den nya chefens tillträdande kan kopplas till den avgående chefen och därigenom inte påverka den nye chefens anseende och prestation nämnvärt. Att sänka de förväntningar som finns samt att det i framtiden blir mycket mer fördelaktigare att jämföra sig med föregående resultat är också starka incitament till varför det skiljer sig åt vid tillämpning av goodwillnedskrivningar.⁵³

Studien undersöker även om det finns skillnader i tillämpningen av nedskrivningsreglerna om den nya chefen anställdes internt eller externt. Anledningen till varför detta också undersöktes var att det fanns anledning att externt tillsatta chefer är mer aggressiva i sin tillämpning av nedskrivningar i början för att förstärka synen på förändring. Även om undersökningen ger svar på att skillnader finns vid nedskrivning av goodwill beroende på chefers varaktighet kan inga direkta skillnader fastställas vid internt och externt rekryterade. Även om anledningarna till varför det görs nedskrivningar på goodwillposten kan variera så visar ändå denna studie på att det finns ett inslag av att kunna tillämpa nedskrivningsregler på olika sätt och beroende på vad som gynnar chefer bäst. Vilket påverkar redovisningen av finansiella rapporter till det negativa för dess användare.⁵⁴

3.5. Big Bath och resultatutjämnning

Problematiken bakom termen ”big bath” handlar om hur företagsledningen med redovisningstekniska medel styr resultatet mot ett önskat sådant.

Centralt för tankegången om ”big bath” är den s.k. agentteorin som Jensen och Meckling beskrev i artikeln ”Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure.”⁵⁵ och är idag en väl etablerad teori inom vetenskapen. Teorin belyser det glapp som uppstår i relationen mellan uppdragsgivare och uppdragstagare, detta benämns som agentkostnad. Centralt är antagandet om att agenten (uppdragstagaren) har

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Jensen, M. C. & Meckling, W. H. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*. No. 3. (1976): 305-360.
[Http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/0304405x7690026x](http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/0304405x7690026x) (Hämtad 2011-05-02)

ett informationsövertag över principalen (uppdragstagaren). Principalen måste således med hjälp av olika styrmedel styra agenten mot de mål denna satt upp och på så sätt minimera styrglappet (agentkostnaden).

I en studie från Chicago Universitet från 2002 kommer Kirschenheiter och Melumad⁵⁶ fram till att i många fall då ett oväntat bra resultat kan uppvisas har företagsledningarna "valt" att frisera resultatet med hjälp av redovisningsmässiga tekniker. Detta kan ske med hjälp av goodwillnedskrivningar. I samma studie fann man också bevis för att samma typ av strategi används i motsatt riktning. När ett negativt resultat förväntas ökar incitamentet för att genomgå ett s.k. "big bath", genom att kraftigt skriva ned goodwillposter vid t.ex. en oförutsedd lågkonjunktur eller annan extern faktor utanför företagsledningens kontroll kan kostnaden av dessa poster gömmas i förluster som företagsledningen kan anses ha mindre ansvar för. Dessa extra förluster kan senare omvandlas till vinster som man då förväntat och kan belönas för.

Genom att kunna visa på en snabb återhämtning kan företagsledningen i många fall inkassera större bonusar och erkännanden. Att kunna leverera pricksäkra prognoser kan antas visa på en större förståelse för hur företaget fungerar än att leverera en oväntat hög vinst som kan förklaras med förändrade yttre faktorer.

⁵⁶ Kirschenheiter, M. & Melumad, N. D. Can "Big Bath" and Earnings Smoothing Co-Exist as Equilibrium Financial Reporting Strategies? *Journal of Accounting Research*. Vol 40. No. 3 (2002): 761-796.
<http://www.jstor.org/stable/3542722> (Hämtad 23 Maj 2011)

4. Empiri

Vi redogör här det empiriska underlag vi har byggt uppsatsen kring. En sammanfattning av intervjumaterialet presenteras i detta kapitel. Eftersom det finns en önskan från en av respondenterna att hålla sig anonym så namnger vi inte någon i vår intervjudel. Vem som deltagit i intervjuerna finns presenterade i kapitel "Metod" samt i källförteckningen.

4.1. IASB och utvecklandet av standarder

Den globala marknaden har inneburit ett ökat behov av gemensamma redovisningsregler för att möjliggöra jämförelser mellan olika företag. IASB och dess föregångare IASC skapades med utgångspunkt i detta behov. IASB har ett uttalat mål att:

- ”verka för en internationell harmonisering av de redovisningsprinciper som används i olika länder världen över”.⁵⁷

Arbetet med harmonisering påbörjades redan 1973 och fortsätter än idag.

IASB är en självständig organisation som utvecklar olika standarder.⁵⁸ Organisationen har heltidsanställda medlemmar som inte kan ha någon koppling till sin tidigare arbetsgivare. Detta för att skapa ett större oberoende från politik och var en av de punkter tillsammans med breddare representation och ökad acceptans av standarderna som låg bakom omstruktureringen från IASC till IASB.⁵⁹ Organisationen består av en styrelse (IASB Board) som stöds av en fristående rådgivande enhet (IFRS Advisory Council) med tillhörande underkommittéer samt en enhet som bidrar med tolkningsförslag av standarder, främst där tolkningsavvikelser finns vid det praktiska användandet. Därutöver samarbetar IASB med affärsledare, investerare samt den globala revisorsbranschen. För att ytterligare skapa

⁵⁷ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. Stockholm: FAR SRS förlag, 2010, s. 3.

⁵⁸ International Accounting Standards Board. *About the IFRS Foundation and the IASB*. 2011.

<http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm> (Hämtad 2011-04-08)

⁵⁹ Marton et al., 2010, s. 6.

acceptans för standarderna förespråkar IASB en öppenhet vid varje steg av utvecklingen av normer.⁶⁰

Valet av medlemmar till IASB:s styrelse är tydligt reglerat. Totalt ska antalet medlemmar vara fjorton. Av dessa måste minst fem ha praktisk erfarenhet av revisorutövande, tre ska ha varit aktiva användare av finansiella rapporter och en ska ha en akademisk bakgrund. Vidare ska minst sju medlemmar ha en formell anknytning till en nationell normsättare. Härtill ska det även finnas en geografisk spridning av medlemmarnas härkomst för att på så sätt undvika att ett geografiskt område får för stor påverkan på standarderna.⁶¹

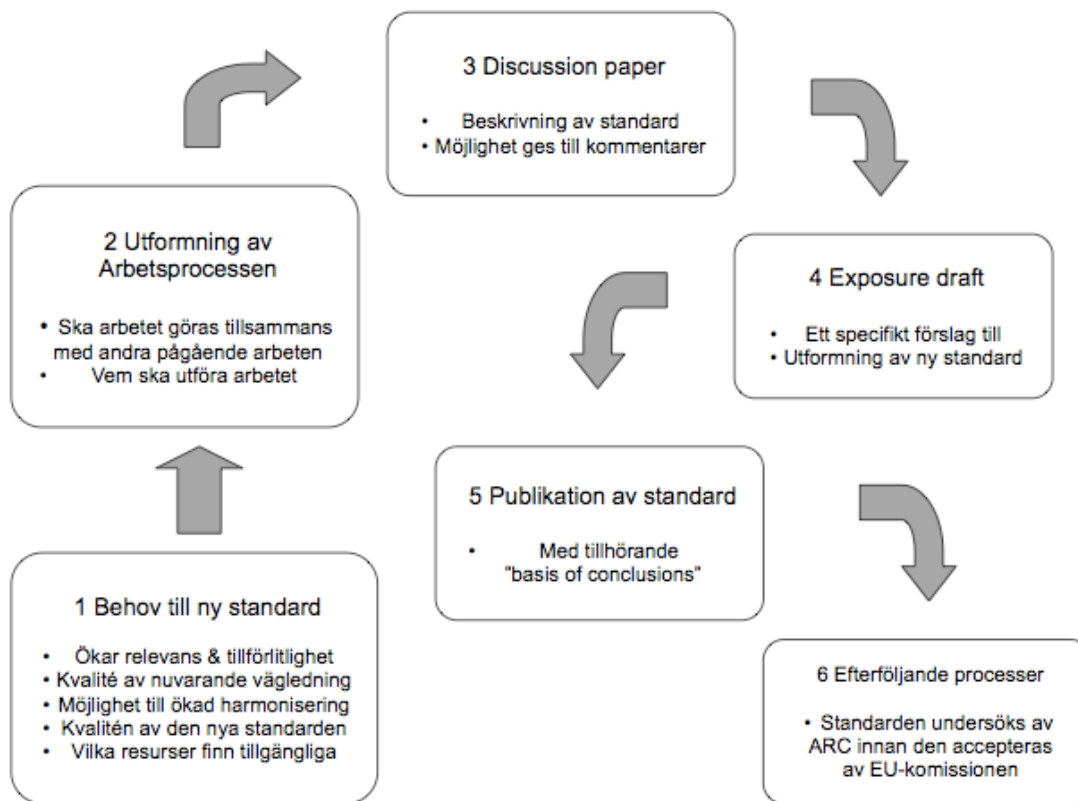

Fig. 2. Processen vid standardutveckling.

⁶⁰ International Accounting Standards Board. *About the IFRS Foundation and the IASB*. 2011. <http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm> (Hämtad 2011-04-08)

⁶¹ Marton et al., 2010, s. 9.

Utvecklingen av standarder följer en bestämd arbetsgång som övervakas av en kommitté ”Trustees’ Due Process Oversight Committee”.⁶² För att öka transparensen antogs i oktober 2008, med uppdateringar i december 2010, en arbetsgång vid utvecklingen av standarder. Utvecklingen av standarder följer en arbetsprocess i sex steg, se Fig. 2. Första delen i processen är att analysera behovet av en ny standard, d.v.s. att sätta en agenda. Behovet av nya standarder bedöms utifrån nyttan de kan bidra till finansiella rapporter utifrån ett perspektiv av potentiella investerare samt långivare. IASB försöker genom utvecklandet av standarder öka värdet av informationen i finansiella rapporter till denna grupp av användare. Vid beslutet kring om en föreslagen standard ska undersökas tar IASB hänsyn till fem punkter:⁶³

- dess relevans för tilltänkta användare och tillförlitligheten av informationen som fås
- kvalitén av nuvarande vägledning
- möjlighet för ökad internationell harmonisering
- kvalitén av den nya standarden
- vilka resurser som finns

Därefter bestäms hur arbetet ska genomföras. Ska arbetet göras tillsammans med andra pågående undersökningar eller göras separat samt vilka som ska utföra arbetet. I ett tidigt skeende utformas oftast ett diskussionspapper. Detta diskussionspapper består normalt av en omfattande beskrivning av området som ska undersökas. Diskussionspappret kan vara ett resultat av antingen ett projekt utformat av IASB eller av ett projekt utfört av annan normgivande redovisningsorganisation. Diskussionspappret blir, efter godkännande av IASB, publicerat och utomstående ges möjlighet att kommentera det.⁶⁴ Denna del av processen tar ungefär nio till femton månader.⁶⁵ Efter detta skrivs ett utkast av IASB som är ett specifikt förslag till utformning av den nya standarden eller tillägget. Utkastet grundar sig på de kommentarer som gjorts på diskussionspappret samt den undersökning som gjorts av IASB. Hänsyn tas också till de förslag som fås av IFRS Advisory Council samt andra revisorsorganisationer och akademiska institutioner. Behövs det kan IASB även arrangera offentliga möten där utkastet diskuteras. Utkastet publiceras i likhet med diskussionspappret

⁶² International Accounting Standards Board. *Due Process Handbook*. 2011.
<http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/C3D78611-8792-441F-B426-6AF5189C83B8/0/DueProcessIASB2011.pdf>
(Hämtad 2011-04-08)

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Marton et al., 2010, s. 10.

och möjlighet ges för utomstående att kommentera det. IASB har möjligheten att upprepa denna process tills ett tillfredsställande resultat nåtts.⁶⁶ Denna process kan ta mycket lång tid, inte ovanligt att processen tar omkring 30 månader. När standarden blivit godkänd publiceras den med tillhörande förklaring till de slutsatser som dragits samt vilka avvikande åsikter som påpekats, en s.k. ”Basis for Conclusions”.⁶⁷

Standarderna som utvecklas av IASB blir först gällande i Europa då de har antagits av EU-kommissionen. Undersökningen av IASB:s föreslagna standarder görs av en kommitté, Accounting Regulatory Committee (ARC). Denna kommitté arbetar i sin tur inte självständigt utan samarbetar med andra kommittéer och organisationer. Genom denna process säkerställs kvalitén av IASB:s föreslagna standarder. Därmed minimeras risken att de standarder som antas av EU-kommissionen ska innehålla brister som kan vara till en direkt fara för europeiska företag. EU har även organiserat en tillsynsmyndighet (Committee of European Securities Regulators, CESR) som har till sin uppgift att övervaka användandet av IFRS vid noterade företag i Europa. Detta för att försäkra sig om att företagen följer IFRS och gör likartade tolkningar av standarderna.⁶⁸

De standarder som antas av EU-kommissionen publiceras i IFRS-volymen. I vissa fall är tolkningen av standarderna komplicerad. Tanken med standarderna är att de ska tolkas utifrån deras syfte, övervägande samt föreställningsramen.⁶⁹ I vissa fall finns även specifika tolkningar av standarder som publicerats i IFRIC och SIC. Vidare är det viktigt att återigen poängtera att IFRS primärt är utformad för att de finansiella rapporterna ska vara användbara för investerare, både till dem som äger samt kan tänka sig att köpa aktier i ett specifikt företag.⁷⁰

4.2. Föreställningsramen

⁶⁶ International Accounting Standards Board. *Due Process Handbook*. 2011.
<http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/C3D78611-8792-441F-B426-6AF5189C83B8/0/DueProcessIASB2011.pdf>
(Hämtad 2011-04-08)

⁶⁷ Marton et al., 2010, s. 10.

⁶⁸ Ibid., s. 12-13.

⁶⁹ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, s. 4.

⁷⁰ Marton et al., 2010, s. 25.

4.2.1. Syfte och innehåll

En grundläggande utgångspunkt i tolkningen av standarderna som finns i IFRS är föreställningsramen. Dagens föreställningsram utformades av IASC år 1989 och har vissa likheter med motsvarande del i US-GAAP. Då IASC ersattes av IASB 2001 fastslogs det att föreställningsramen fortfarande skulle gälla.⁷¹ Syftet med föreställningsramen är bl.a. att vägleda utformningen av nya standarder tillika tolkning av dem. Detta för att skapa en överensstämmelse mellan de olika standarderna. Vidare kan föreställningsramen användas som vägledande vid upprättandet av finansiella rapporter samt bedömning av rapporterna. Föreställningsramen används också som utgångspunkt vid tolkningen av information som ges i finansiella rapporter.⁷²

I föreställningsramen görs även två grundläggande antaganden som vägleder upprättandet samt tolkningen av finansiella rapporter. Under p. 22 i föreställningsramen fastslås det att finansiella rapporter ska upprättas enligt ”periodiseringsprincipen”. Med detta menas att transaktioner ska bokföras då de inträffar och inte vid ut- eller inbetalningar av likvida medel. Vidare innebär antagandet att information också ska lämnas angående framtida betalningsförpliktelser samt inbetalningar.

Därefter, p. 23, görs antagandet om fortlevnad, d.v.s. att finansiella rapporter ska upprättas utifrån antagandet att företaget fortsätter att driva sin verksamhet i samma omfattning under en överskådlig tid. Företag som tror sig behöva göra en omfattande minskning av verksamheten eller fullständigt lägga ner den bör i så fall lämna upplysningar om detta.

4.2.2. Kvalitativa egenskaper

För att informationen i de finansiella rapporterna ska kunna användas av läsaren anges vissa kvalitativa egenskaper i föreställningsramen som bör beaktas. De fyra viktigaste är: begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet.⁷³

⁷¹ Ibid., s. 24.

⁷² FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, Föreställningsramen: punkt 1.

⁷³ Ibid., Föreställningsramen: punkt 24.

Begriplighet

Som tidigare nämnts är det av stor betydelse för vem de finansiella rapporterna utformas. Utformas rapporten åt personer som dagligen använder sig av ekonomiska rapporter kan deras förutsättningar tänkas skilja sig mot dem som sällan använder dem. T.ex. kan nivån på kunskapen kring ekonomi och redovisning variera mellan användare. Enligt p. 26 i föreställningsramen förutsätts det att användaren besitter en rimlig kunskap kring ”affärsverksamhet, ekonomi och redovisning samt att de är beredda att studera informationen med rimlig noggrannhet”. Detta innebär dock inte att information får utelämnas bara för att den anses vara svårförståelig för användaren. Information som kan antas vara komplicerat att förstå men ändå vara relevant för läsaren som beslutsunderlag ska enligt p. 26 redovisas även om informationen som ges är svår att förstå.

Tillförlitlighet

En viktig aspekt vid redovisning är att informationen som ges ska vara tillförlitlig. Detta för att en så korrekt bild som möjlig ska kunna ges av företaget. I p. 31 formuleras detta som att: ”Användaren måste kunna förlita sig på att informationen på ett korrekt sätt utvisar antingen vad som görs gällande att den utvisar eller vad som rimligen kan antas att den utvisar”. En viktig aspekt av denna något kryptiska formulering är enligt Marton et al när något ska mätas. Om det som ska mätas görs på ett felaktigt sätt leder detta till att informationen blir mindre tillförlitlig. Problemet kan både ligga i att avläsningen av värdet är felaktigt samt att metoden för att beräkna värdet genomförs på ett felaktigt sätt.⁷⁴

Vidare anses tillförlitlighet uppnås endast om det som redovisas inte är vinklat, d.v.s. informationen ska vara objektiv.⁷⁵ En viktig aspekt i att uppnå en objektiv redovisning är enligt Marton et al att informationen som ges ska vara verifierbar. Med detta menas att alla värden som ges ska kunna stödjas vilket i sin tur leder till att redovisningen anses ge en bättre bild av den verklighet som avbildas. Även om detta bidrar till att öka möjligheten för en objektiv bild innebär det inte att det som avspeglas verkligen är det som avses. Hänsyn till validiteten i mätningen måste därför också göras.

Slutligen kan det vara värt att påpeka att även redovisaren ska vara neutral i utövandet av sitt yrke. En redovisare som inte är neutral kan tänkas medvetet manipulera informationen som

⁷⁴ Marton et al., 2010, s. 28.

⁷⁵ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, Föreställningsramen: punkt 31.

ges i en ekonomisk rapport. Faran ligger i att redovisaren kan tänkas sig vilja uppnå förutbestämda mål och därmed manipulera avvikande resultat för att nå detta mål. Neutralitet kan vara mycket svårt att uppnå då företag kan tjäna mycket på att redovisningen följer den förutbestämda bilden.⁷⁶

Relevans

Tredje punkten i föreställningsramen behandlar relevansen på rapporten. Detta definieras i p. 26-28. Centralt är att informationen skall vara relevant som beslutsunderlag för läsaren. Det handlar om huruvida informationen i rapporten är utformad för att uppfylla läsarens uppsatta mål. Förmågan att prognostisera utfall av idag gjorda investeringar i form av framtida kassaflöden blir det yttersta provet på relevansen. Tidsperspektivet blir av yttersta vikt för bedömningen av informationens relevans, t.ex. är information som anländer för sent värdelöst. I korthet kan det summeras som att relevansen handlar om i vilken grad rapporten svarar på läsarens frågor och inte leder in denne i andra tankegångar.

Jämförbarhet

Intressenter till företagens finansiella rapporter måste ges möjlighet att bilda sig en uppfattning av hur företagets utveckling och tillväxt har varit samt kunna göra detta i jämförelse med andra företag. Detta ställer krav på att finansiella rapporter skall vara jämförbara över åren samt med andra företag.⁷⁷ Detta uppnås genom att företag är likformiga i sitt framställande av finansiella rapporter. Enligt föreställningsramen uppnås en sådan likformighet genom att använda sig av samma värderingsprinciper och prestationstekniker.⁷⁸ Dessutom skall vid förändring av dessa redovisningsprinciper ges information som beskriver dessa förändringar och de effekter som uppkommer och att jämförelse uppgifter från tidigare perioder finns med.⁷⁹ Detta för att kunna ge så bra beslutsunderlag som möjligt och göra det enklare för intressenter att kunna följa företaget över åren. Denna jämförbarhet som IASB vill uppnå i utformandet av finansiella rapporter uppnås bäst genom att företag i samma bransch och industri jämförs då redovisning är så pass situationsanpassat att det ändå kan skilja sig åt trots att företagen utgår från samma principer.⁸⁰

⁷⁶ Marton et al., 2010, 2. 30.

⁷⁷ Marton et al., 2010, s. 30.

⁷⁸ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, Föreställningsramen: punkt 39.

⁷⁹ *Ibid.*, Föreställningsramen: punkt 40 & 42.

⁸⁰ Marton et al., 2010, s. 30-31.

4.3. Definition och krav på vad som får anses vara en tillgång

IFRS föreställningsram ställer följande krav på företag för att kunna få redovisa en post som en tillgång. Det skall finnas ett bestämmande inflytande som kommit till följd av en inträffad händelse samt att detta skall innebära att företaget kommer att kunna tillgodogöra sig ekonomiska fördelar.⁸¹ Det är följande tre krav som är grunden till föreställningsramens definition på en tillgång: bestämmande inflytande, inträffad händelse och ekonomisk fördel. Att uppnå dessa definitioner är det första steg till aktivering av en tillgång. Det andra steget är att det ställs ytterligare två krav för att företaget skall kunna aktivera en tillgång i balansräkningen. Dessa två krav är att det ska finnas en sannolikhet bakom de ekonomiska fördelar som anses tillföras och värdet av detta kan mätas på ett tillförlitligt sätt.⁸² Anses det att företaget även uppfyller dessa två krav, sannolikhet och tillförlitlighet, så skall tillgången redovisas i balansräkningen.⁸³

4.4. IFRS 3

4.4.1. Förvärvsmetoden

Denna standard reglerar rörelseförvärv och tar utgångspunkt med avseende att hela rörelser förvärvas det vill säga att företaget förvärvar alla tillgångar och övertar alla skulder. Ett rörelseförvärv har under en längre tid kunnat tas in i koncernen genom att använda sig av förvärvsmetoden eller poolningsmetoden. Förvärvsmetoden beräknas på det sättet att hänsyn har tagits till att ett förvärv har skett av dotterföretaget vars tillgångar och skulder måste tas upp till verkliga värden. Poolningsmetoden ser det mer som en sammanslagning än ett förvärv och vid användandet av denna metod uppstår ingen goodwill då företag har gått ihop för att bilda koncernen varav ingen omvärdering av tillgångar och skulder behövs göras. Poolningmetoden är inte något som längre förekommer då IASB med påverkan av US-GAAP

⁸¹ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, Föreställningsramen: punkt 49.

⁸² Ibid., Föreställningsramen: punkt 83a-b.

⁸³ Ibid., Föreställningsramen: punkt 82.

har tagit bort möjligheten till att använda denna metod då det ansågs att det inte gav en rättvisande bild av transaktioner. Fördelen med poolningsmetoden var att företag inte behövde redovisa någon goodwillpost vid sina förvärv och behövde därmed inte heller göra avskrivningar som försämrade resultatet. Detta var anledningen till att många företag använde poolningsmetoden under 90-talet innan FASB ändrade reglerna och införde nya 2002. I samband med att poolningsmetoden togs bort så försvann även kravet att goodwill skulle skrivas av och istället infördes nedskrivningsprövning av goodwill. Detta för att kompensera företagen för att de blev tvungna att ta upp goodwill i balansräkningen och för att IASB ansåg att det gav en mer relevant bild av redovisningen för kapitalmarkanden och dess intressenter. IFRS 3 har strakt påverkats av utvecklingen i USA och FASB behandling av hur ett rörelseförvärv skall behandlas i redovisningen. IFRS 3 bygger kring de beslut som fattades i början av 2000-talet och är väldigt likt standarden FAS 142 i US-GAAP som följs i USA.⁸⁴

4.4.2. Särredovisning av immateriella tillgångar

IFRS 3 tar upp en rad punkter som tillämpas vid redovisningsproblem kopplat till rörelseförvärv. Att se hur standarden påverkar goodwill går att läsa i dess syfte att förbättra relevans, tillförlitligheten och jämförbarheten vid rörelseförvärv och ett sätt att göra det är genom att redovisa och värdera den goodwill som uppstår.⁸⁵ IFRS 3 ger en beskrivning hur förvärvsmetoden skall utformas och även där anges det att goodwill skall redovisas och värderas.⁸⁶ Hur en sådan värdering till verkligt värde av tillgångar och skulder skall göras vid förvärvstillfället är standarden väldigt sparsam med i sin vägledning. Utan hänvisar till de aktuella standarder som tillgången eller skulden kan hänföras till och ska därmed följa dessa kriterier vid värdering till verkligt värde.⁸⁷

IFRS 3 utgår ifrån att ett förvärv ur koncernens perspektiv har skett. Det blir då av intresse att alla identifierbara tillgångar och skulder tas upp till sina verkliga värden. Detta kan göra att ur dotterföretagets perspektiv inte finns redovisade immateriella tillgångar som tas upp i balansräkningen men vid ett förvärv kan dessa bli föremål för identifiering och därmed även

⁸⁴ Jansson, T., Nilsson, J. & Rynell, T. Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar. *Balans*. No. 8/9 (2004). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-04-13)

⁸⁵ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, IFRS 3: punkt 1b.

⁸⁶ *Ibid.*, IFRS 3: punkt 4d.

⁸⁷ Marton et al., 2010, s. 83.

tvungna att tas upp i balansräkningen. Exempel på sådan här tillgångar kan vara varumärken, kundlistor och patent. IFRS 3 ställer tre krav på de tillgångar och skulder som skall redovisas vid ett rörelseförvärv. Första kravet är att de skall kunna identifieras och därmed även särskiljas vilket är ett första steg till att redovisa en tillgång separat. De andra två kraven är att tillgången skall stämma in på föreställningsramens definition på tillgång och att tillgången skall behandlas i själva rörelseförvärvet och inte förvärvas genom enskilda separata transaktioner. Dessa immateriella tillgångar skall även kunna visa på ekonomiska fördelar i framtiden och kunna värderas tillförlitligt. Genom att IFRS 3 ställer större krav på redovisning av immateriella tillgångar vid rörelseförvärv gör att detta påverkar goodwill som inte kommer blåsas upp när dessa redovisas separat och inte som en del i goodwillposten.⁸⁸

I och med att systemet med avskrivningar ersatts med årliga nedskrivningsprövningar ökar kraven som ställs på identifiering av immateriella tillgångar för att kunna särskilja dess i redovisningen. I en balans artikel från 2004 skriven av Tomas Johansson m.fl. beskrivs den påverkan som IFRS 3 kommer att ha på företagsförvärv och de ökade upplysningskraven som medföljer. I denna undersökning har de 250 största företagsförvärven analyserats för att se hur FAS 142 tillämpats i praktiken. De slutsatser som kunnat dras av detta förutspår den påverkan IFRS 3 kan komma att medföra. I deras studier får de fram att av de immateriella tillgångarna som redovisades separat vid förvärv utgjorde de cirka 15-45% av summan goodwill och immateriella tillgångar. De ifrågasätter här om företag verkligen har den vilja att identifiera och redovisa immateriella tillgångar vid förvärv och istället hävda att de ej uppfyller kriterierna för att redovisas separat och kan därmed ingå i goodwill. Vidare drar de slutsatsen att redovisningen av rörelseförvärv som IFRS 3 innebär kräver ett större behov av ställningstagande från företagsledningen men kommer ge bättre information och insyn i gjorda företagsförvärv.⁸⁹

4.5. IAS 38

Hantering av värdeförändringar i immateriella tillgångar är betydligt mer komplex än motsvarande för materiella tillgångar. Huvuddelen av det regelverk IASB tagit fram på

⁸⁸ Marton et al., 2010, s. 82.

⁸⁹ Jansson et al., 2004

området finns samlad i IAS 38. Att det är tillgångar av icke materiell karaktär skapar en rad avgränsningsproblem samt utrymmen för subjektiva bedömningar. Huvudsyftet med IAS 38 definieras som "Syftet med denna standard är att ange hur immateriella tillgångar som inte uttryckligen omfattas av andra standarder behandlas i redovisningen".⁹⁰

4.5.1. Avgränsning

Alla immateriella tillgångar skall tas upp i enlighet med IAS 38, p. 3, med undantag för:

- Immateriella tillgångar som omfattas av en annan standard
- Finansiella tillgångar, enligt definition i IAS 38
- Redovisningen och värderingen av prospekterings och utvärderingstillgångar
- Utgifter för utveckling och utvinning av mineral, olje- och gasfyndigheter och andra liknande icke-förnyelsebara naturtillgångar

Vad som faktiskt är en immateriell tillgång kan vara en mer komplex frågeställning. För att klassificeras som tillgång måste det vara frågan om en resurs "som ett företag har kontroll över till följd av inträffade händelser, och som förväntas ge företaget ekonomiska fördelar i framtiden".⁹¹ Gränsdragningen mellan goodwill och övriga immateriella tillgångar handlar om identifierbarhet vilket kan skilja sig åt mellan olika koncerner. Identifierbara icke materiella tillgångar blir enligt definitionen en immateriell tillgång medan det som förvärvats men ej kan identifieras är enligt IAS 38 p. 12 att betrakta som goodwill.

4.5.2. Forskning & Utveckling

Utgifter för forskning skall i enlighet med IAS 38 direkt kostnadsföras medan utvecklingsutgifter aktiveras. Detta leder till något av en redovisningsmässig gråzon då skillnaden mellan dess två inte sällan är högst subjektiv. Enligt IAS 38 går gränsen mellan forskning och utveckling beroende på hur långt ifrån försäljning av en färdig produkt man ligger. De rekvisit som skall vara uppfyllda enligt IAS 38 är att företaget skall ha teknisk och

⁹⁰ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, IAS 38: punkt 1.

⁹¹ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, IAS 38: punkt 8.

ekonomisk möjlighet att slutföra utvecklingen av tillgången till det stadiet där den förväntas generera ett framtida kassaflöde.⁹²

4.5.3. Värdering

Vad det gäller värderingen får man göra skillnad på internt upparbetade tillgångar och förvärvade tillgångar. Grundprincipen är att alla förvärvade tillgångar tas upp till anskaffningsvärdet vid anskaffningstidpunkten. Vid köp av en separat tillgång ger detta normalt inte upphov till några större värderingsproblem men i de fall när tillgången är en del av ett rörelseförvärv blir det mer invecklat. I dessa fall kompliceras värderingen då samtliga tillgångar måste värderas individuellt med utgångspunkt i den gemensamma köpeskillingen. Enklast är då tillgången handlas på en aktiv marknad varvid det noterade priset är att betrakta som tillgångens värde.⁹³ I annat fall skall erkända beräkningsmodeller användas, vad som karakteriserar en erkänd beräkningsmodell är dock inte helt definierat men bygger på diskontering av antagna framtida kassaflöden.

På grund av de regler som fastställs i denna standard kan aldrig internt upparbetad goodwill tas upp som en tillgång. Därav kan goodwill aldrig skrivas upp eller återföras då det anses att bara den internt upparbetad goodwillen kan öka. Förvärvad goodwill fastställs vid en förvärvsanalys och de framtida kassaflöden som anses inflytta aktiveras enbart då.⁹⁴

4.6. IAS 36

Som nämnts ovan är värdering av tillgångar ett komplex och svårt område. Vilka tillgångar berörs? När ska tillgången värderas? Hur ska beräkningarna genomföras? Är några av de frågor som måste ställas vid värdering av tillgångar. Situationen är redan svår vid materiella tillgångar och blir inte lättare då immateriella tillgångar berörs, däribland goodwill. IAS 36 huvudsakliga syfte är att säkerställa att tillgångarna i ett företag inte övervärderas och på så

⁹² Marton et al., 2010, s. 375.

⁹³ Ibid., s. 374.

⁹⁴ Ibid., s. 333

sätt ger en felaktig bild av företagets ställning.⁹⁵ Idag är den gällande praxisen att, om möjligt, värdera tillgångarna till verkligt värde. Detta kräver i flera fall att subjektiva bedömningar angående förväntade kassaflöden samt uppskattningar av framräknad diskonteringsränta utförs.⁹⁶ Det har därför under en längre tid funnits kritik att redovisningen av immateriella tillgångar inte gett en rättvisande bild av företagets tillgångar.⁹⁷

4.6.1. Vilken tidpunkt

Immateriella tillgångar som anses ha en obegränsad nyttjandeperiod, t.ex. goodwill och vissa varumärken, samt tillgångar som ännu inte är färdiga ska varje år testas för nedskrivning d.v.s. periodmässig prövning.⁹⁸ Vilket datum som detta ska genomföras är inte bestämt förutom att det måste vara samma datum varje år.⁹⁹ Återstående tillgångar ska prövas då det föreligger indikationer på att värdet har förändrats vilket både kan bero på interna och externa faktorer¹⁰⁰:

Externa informationskällor

- A) Tillgångens marknadsvärde har minskat betydligt utifrån andra orsaker än ålder och normal användning.
- B) Under perioden har betydande förändringar skett, eller förväntas ske, vilka påverkar företaget negativt.
- C) Marknadsräntorna eller marknadens avkastningskrav på investeringar har stigit på ett sätt som väntas påverka den valda diskonteringsräntan och därmed väsentligt minskat tillgångens återvinningsvärde.
- D) Företagets redovisade eget kapital överstiger börsvärdet.

Interna informationskällor

- E) Belägg finns på att tillgången är föråldrad eller skadad.

⁹⁵ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 1.

⁹⁶ Marton et al., 2010, s. 316.

⁹⁷ Lhaopadchan, S. Fair value accounting and intangible assets - Goodwill impairment and managerial choice. *Journal of Financial Regulation and Compliance*. Vol. 18, No. 2 (2010): 120-130.
<http://www.emeraldinsight.com.ludwig.lub.lu.se/journals.htm?articleid=1860337&show=html> (Hämtad 2011-04-11)

⁹⁸ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 10.

⁹⁹ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 10.

¹⁰⁰ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 12.

F) Under perioden har förändringar skett, eller förväntas ske inom en snar framtid, som på ett negativt sätt påverkar möjligheten att utnyttja tillgången för avsett ändamål.

G) Interna rapporter indikerar att tillgångens avkastning är lägre eller förväntas bli lägre än vad som tidigare antagits.

Bedömning om indikationer på värdeminskning föreligger ska göras på balansdagen.¹⁰¹

4.6.2. Värdering av tillgångar

Enligt IAS 36 ska en tillgång skrivas ner om redovisat värde överstiger dess återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högsta av tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde.¹⁰² Det är värt att påpeka att återvinningsvärdet inte behöver vara lika med tillgångens verkliga värde. I flera fall är nyttjandevärdet högre än det verkliga värdet.¹⁰³

Det bästa sättet att bedöma tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader fås, enligt IAS 36 p. 25, då det finns ett bindande avtal mellan kunniga parter som både är oberoende av varandra samt intresserade av att transaktionen genomförs. Om detta inte finns ska värderingen av tillgångens värde göras utifrån dess värde på en aktiv marknad minus försäljningskostnader. En aktiv marknad existerar då det finns en handel med liknande produkter, att det finns intresserade köpare och säljare samt att priset för produkterna är allmänt känt.¹⁰⁴ Finns inte en aktiv marknad blir nästa steg att utgå ifrån likartade transaktioner inom samma bransch.¹⁰⁵ Finns det ingen möjlighet att använda någon av dessa metoder kvarstår endast användandet av nyttjandevärdet.

Nyttjandevärdet baseras tillskillnad från verkligt värde minus försäljningskostnader på flera subjektiva värderingar. Punkt 30 i IAS 36 tar upp de aspekter som ska finnas med vid beräkning av nyttjandevärdet:

- uppskattning av förväntade framtida kassaflöden
- förväntningar om möjliga variationer av kassaflödenas storlek och tidpunkt

¹⁰¹ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 9.

¹⁰² FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 6.

¹⁰³ Marton et al., 2010, s. 323.

¹⁰⁴ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 6.

¹⁰⁵ Marton et al., 2010, s. 323.

- pengarnas tidsvärde
- osäkerheten kring tillgången
- andra faktorer som påverkar vad företaget förväntar sig erhålla från tillgången

Dessa punkter ska återspeglas antingen i justeringar av framtida kassaflöden eller som justeringar av diskonteringsräntan.

De förväntade kassaflödena ska baseras på rimliga och verifierbara antaganden. Med detta menas att kassaflöden inte ska överdrivas samt det skall kunna visas hur siffrorna har fastställts. Vidare ska dessa bedömningar baseras på de senaste budgetar samt prognoser som gjorts av företagsledningen vilka högst får framräknas på fem år. Efter fem år förutsätts kassaflödena vara oförändrade eller svagt avtagande om det inte finns klara skäl till en förändrad bild. Uträkningen av nyttjandevärdet ska också utgå ifrån att nuvarande skick på tillgången upprätthålls. Därför ska hänsyn tas till de kostnader som fås för att behålla nuvarande skick på tillgången.¹⁰⁶ Även restvärdet samt kostnader för avyttringen ska ingå i beräkning av nyttjandevärdet.¹⁰⁷

De framräknade kassaflödena ska därefter diskonteras till det nuvärde som gäller vid prövotidpunkten. Detta ställer krav på ett val av diskonteringsränta. Målet vid fastställandet av diskonteringsräntan är att använda sig av marknadsmässiga grunder då möjlighet ges.¹⁰⁸ Hänsyn ska tas till tidsvärdet, vilket likställs med den riskfria räntan, samt de risker som antas finns i de förväntade kassaflöden som inte redan har justerats.¹⁰⁹ Från p. 56 i IAS 36 går det att utläsa att diskonteringsräntan främst ska ”beräknas utifrån de avkastningskrav som kan härledas ur aktuella marknadsmässiga transaktioner för liknande tillgångar”. Är detta inte möjligt kan räntan baseras på den vägda genomsnittliga kapitalkostnaden i noterade företag vars tillgångar liknar det berörda företags tillgångar i alla dess väsentliga delar. Hänsyn ska dock inte tas till de risker som bedömdes vid uträkningen av framtida kassaflöden, detta för att dubbelräkning inte ska ske.¹¹⁰

¹⁰⁶ Ibid., s. 323.

¹⁰⁷ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 39.

¹⁰⁸ Marton et al., 2010, s. 324.

¹⁰⁹ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 55.

¹¹⁰ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 56.

4.6.3. Kassagenererande enheter och goodwill

Immateriella tillgångar, som tidigare påpekats, är bland det svåraste som kan värderas. Förutom komplikationer med själva värderingen av tillgången, är immateriella tillgångar ofta svåra att särskilja från andra enheter.¹¹¹ I de fall då det inte går att särskilja tillgångens kassaflöden från andra enheter används kassagenererande enheter. Kassaflödena från den valda kassagenererande enheten används då till att fastställa värdet av tillgångarna som är en del av enheten.

Definitionen av en kassagenererande enhet finner vi i IAS 36 p. 6: ”Den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar.” Kassagenererande enheter ska vara så små som möjligt för att på så sätt undvika att otillåtna kvittningar görs vid värdering av tillgångar.¹¹² Förslags ges, i IAS 36 p. 69, på hur en kassagenererande enhet kan identifieras. Att utgå ifrån hur verksamheten styrs t.ex. via produktlinjer, verksamhetsområden och regionala områden, ges som exempel på hur en kassagenererande enhet kan identifieras. Återvinningsvärdet för varje kassagenererande enhet framräknas på samma sätt som för enskilda enheter, d.v.s. tillgångar. De enheter som ska ingå i den kassagenererande enheten som ska värderas är de tillgångar som bidrar till att skapa inbetalningar.¹¹³

Ett sätt att tolka goodwill är: det värde på de förväntade framtida ekonomiska fördelar som ett förvärv förväntas ge. Detta tillsammans med att det är omöjligt att identifiera separat och därmed omöjligt att enskilt redovisas medför att goodwill aldrig kan värdes prövas separat. Vid själva förvärvet ska goodwill fördelas på tillhörande kassagenererande enhet vilket blir betydelsefullt vid framtida värdesprövningar. Prövning av goodwillen sker, enligt p. 80 i IAS 36, på den kassagenererande enhet som goodwillen fördelades på vid förvärvet. Visar prövningen att nedskrivning ska genomföras är det först goodwillen som ska nedskrivas innan andra tillgångar i enheten skrivs ner.¹¹⁴ Prövning av värdet på den kassagenererande enheten ska, eftersom den tilldelats goodwill, ske årligen samt då det finns indikationer på en

¹¹¹ Lhaopadchan, 2010

¹¹² Marton et al., 2010, s. 328.

¹¹³ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 77.

¹¹⁴ Marton et al., 2010, s. 330.

värdeminskning.¹¹⁵ Det spelar alltså ingen roll om de tillgångar som ingår i den kassagenererande enheten endast ska prövas då det föreligger indikationer på värdeminskning. Vilket datum som väljs är valfritt vid första tillfället, därefter är det valda datumet som gäller de följande åren.¹¹⁶

Föreligger det ett nedskrivningsbehov redovisas detta genom att nedskrivningen kostnadsförs vilket påverkar årets resultat negativt. I de fall prövning visar på att en tidigare nedskrivning inte längre är motiverad ska tillgångens återvinningsvärde beräknas.¹¹⁷ Vid en kassagenererande enhet ska återföringen fördelas proportionellt på tillgångarna i enheten.¹¹⁸ I de fall det finns goodwill tilldelat på tillgången eller enheten ska den bortses ifrån. Detta eftersom goodwill, enligt p. 124 i IAS 36, inte får återföras efter en nedskrivning. Anledningen till att goodwill inte får återföras beror på att internt upparbetat goodwill inte får redovisas och eftersom all värdeökning av goodwill antas vara internt upparbetat goodwill medför detta att goodwill aldrig får återföras.¹¹⁹

4.6.4. Olika tekniker att bestämma nyttjandevärdet beskrivna i IAS 36

Bilaga A i IAS 36 ger vissa vägledningar till hur nyttjandevärdet ska beräknas. I huvudsak kan nyttjandevärdet anses bestå av två variabler. Den första variabeln är de framtida kassaflöden som tillgången anses ge upphov till. Därefter följer andra variabeln som är bestämmandet av diskonteringskurs. Punkt A1, vilken överensstämmer med punkt 30, tar upp de aspekter som hänsyn ska tas till vid bestämmande av de två variablerna. Dessa är:

- Uppskattning av framtida kassaflöden
- Möjliga variationer av kassaflödena i avseende på storlek och tidpunkt
- Pengarnas tidsvärde
- Osäkerhetens uppskattade pris
- Andra faktorer

¹¹⁵ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 90.

¹¹⁶ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 96.

¹¹⁷ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 110.

¹¹⁸ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 122.

¹¹⁹ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt 125.

Därutöver finns också allmänna principer som ska vara uppfyllda vid beräkandet av kassaflöde och diskonteringskurs. I punkt A3 står det skrivet att ”de räntesatser som används för att diskontera kassaflöden ska återspegla antaganden som överensstämmer med dem som finns inneboende i de uppskattade kassaflödena”¹²⁰. Anledningen till detta är att undvika dubbelräkning, d.v.s. att risken påverkar resultatet två gånger. Betoning görs även på att beräkningarna ska vara opartiska vilket är av stor betydelse för att resultatet ska vara trovärdigt. Alla möjliga utfall ska också beaktas vid beräkning av kassaflöden och diskonteringskurs, detta för att undvika att endast det mest troliga, lägsta eller högsta belopp används.¹²¹

Den traditionella metoden att beräkna nuvärdet av framtida kassaflöden lägger en stor vikt vid bestämmandet av diskonteringsräntan. Detta eftersom det antas att alla förändringar samt risker med kassaflödena kan sammanfattas i en enda diskonteringsfaktor.¹²²

Den andra metoden som benämns ”förväntade kassaflöden” används istället alla förväntade kassaflöden istället för den mest sannolika. Exempelvis om de beräknade kassaflödena är 50 VE, 100 VE och 200 VE med sannolikheter på 10%, 30% och 60% skulle det förväntade kassaflödet vara: $50 \cdot 10\% + 100 \cdot 30\% + 200 \cdot 60\% = 155$ VE.¹²³ Samma tillvägagångssätt får användas vid nuvärdesberäkningar av uppskattade kassaflöden där tidpunkten för dessa är osäkra. Detta kan illustreras med följande exempel: Anta att ett kassaflöde på 1000 VE kan erhållas om ett, två eller tre år. Sannolikheten för att det infaller ett av åren är motsvarande 10%, 60% och 30%. Beräkningar av detta exempel kan ses i tabellen nedan.

Nuvärde av 1000 VE efter 1 år till 5%:	952,38 VE
Sannolikhet	10%
Σ	95,24 VE
Nuvärde av 1000 VE efter 2 år till 5,25%	902,73 VE
Sannolikhet	60%
Σ	541,64 VE

¹²⁰ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A3.

¹²¹ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A3.

¹²² FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A4.

¹²³ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A7.

Nuvärde av 1000 VE efter 3 år till 5,50%	851,61 VE
Sannolikhet	30%
Σ	255,48 VE

Förväntat nuvärde: $95,24+541,64+255,48=892,36$ VE.

Förväntade kassaflöden skiljer sig från den traditionella metoden genom att använda sig av en mer direkt analys av de förväntade kassaflödena.¹²⁴ En god hantering av sannolikhetsberäkningar krävs vid användandet av denna metod.

Vid bestämmandet av diskonteringssatsen finns det vissa punkter som återkommer oavsett vilken metod som använts vid uppskattningen av framtida kassaflöden. Det är av stor vikt att diskonteringssatsen inte innehåller de risker som de uppskattade kassaflödena redan blivit justerade för. Detta för att undvika att en dubbelräkning görs.¹²⁵ I de fall det inte är möjligt att beräkna en diskonteringssats från marknadsdata får en uppskattning göras. Hänsyn måste då tas till tidsvärdet av pengar samt de faktorer som beskrivs i punkt A1 som inte de uppskattade kassaflödena redan blivit justerade för.¹²⁶ Som utgångspunkt vid beräkningen av diskonteringssatsen kan företaget använda sig av det vägda genomsnittet av deras kapitalkostnader, t.ex. beräknat utifrån Capital Asset Principal Model. Även företagets marginella upplåningsränta samt andra marknadsmässiga upplåningsräntor kan användas som utgångspunkt.¹²⁷ Dessa räntor måste dock justeras för de risker som marknaden anser finns med de uppskattade kassaflödena för tillgången samt så att det inte sker en dubbelräkning av risker. Finansieringen av tillgången får inte påverka beräkningen av diskonteringssatsen då dessa inte har något med de uppskattade kassaflödena att göra.¹²⁸

4.7. Definition och tolkning av goodwill

Rent matematiskt är goodwill en residualpost som uppstår när ett företag förvärvar ett annat företag. Goodwill definieras som skillnaden mellan den köpeskilling som betalats och det förvärvade egna kapitalet värderat till dess verkliga värde. Detta är ett sätt att få debet och

¹²⁴ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A7.

¹²⁵ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A15.

¹²⁶ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A16.

¹²⁷ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A17.

¹²⁸ FAR SRS. *IFRS-volymer 2010*. 2010, IAS 36: punkt A18-A19.

kredit att gå ihop då köpeskillingen inte kan slås ut på förvärvade tillgångar och övertagna skulder.¹²⁹ Vad goodwillposten består av är svårt att definiera och är mer av en tolkningsfråga. IASB försöker hålla sig ifrån det matematiska synsättet när de väljer att definiera goodwill som:

- ”en tillgång som representerar framtida ekonomiska fördelar som uppkommer från andra tillgångar förvärvade i ett rörelseförvärv som inte är enskilt identifierade och separat förvärvade”¹³⁰

ÅRL har en liknande beskrivning i sin definition:

- ”ersättning som vid förvärv av rörelse överstiger det behållna värdet av de tillgångar som förvärvats och de skulder som övertagits”¹³¹

Det finns två väsentliga skillnader som går att utläsa i dessa definitioner. Den första är att regelverken behandlar goodwillens efterföljande värdering på olika sätt. IFRS riktar in sig på framtida kassaflöden som prövas och värderas med nedskrivningsprövningar. ÅRL utgår från att det är en ersättning, i likhet med andra köpta tillgångar, som slits över en period och skall därmed skrivas av. Den andra skillnaden som går att utläsa mellan ÅRL och IFRS definition är att IFRS går mycket längre när det gäller att urskilja immateriella tillgångar och kräver därmed också en särredovisning av dessa, om de går att identifiera och mätas på ett tillförlitligt sätt. De kommer därmed i en förvärvsanalys ses som just separata immateriella tillgångar och inte som goodwill. Skillnaden mellan vad som anses vara goodwill i Sverige vid användandet av RR 1:00 i jämförelse med IFRS 3 blir därför väldigt stor då goodwill enligt svensk redovisning innehåller fler balansgiltiga redovisningsposter som hade redovisats separat enligt IFRS 3.¹³²

Goodwill är ständigt är uppe för diskussion och även det mest basala som vad goodwill ska tolkas vara finns det olika förhållningssätt till. Goodwill kan anses vara ett tecken på en affär där företagsledningen ser det som att förvärvet av företaget kommer inbringa ekonomiska

¹²⁹ Carlsson, J. & Sandell, N. *Koncernredovisning*. Malmö: Liber, 2010, s. 125.

¹³⁰ FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. 2010, IFRS 3: bilaga A.

¹³¹ FAR SRS. *Samlingsvolymen 2010*. Stockholm: FAR SRS förlag, 2010, Årsredovisningslag 1995:1554, kap 4, paragraf 2.

¹³² Törning, E. Avskrivning av goodwill. *Balans*. No. 2 (2006). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-04-11)

fördelar i framtiden. Det förvärvande företaget ser en anledning till att betala ett för högt pris i förhållande till vad det får d.v.s. priset överstiger nettot av identifierbara tillgångar och skulder.¹³³ Detta benämns som positiv goodwill och är det som tas upp på tillgångssidan i balansräkningen. Caisa Drefeldt berör den grundläggande synen på goodwill som något bra eller dåligt. Hon beskriver goodwill som en dröm och menar på att det är företagsledningens önskan om att sitt gjorda företagsförvärv ska ge avkastning. En dröm i den mening att få företag kan beskriva till den sista kronan vad goodwill verkligen består av och den stora osäkerhet som medföljer. Problematiken kring vad goodwill genererar i form av ekonomiska fördelar bygger på att det är en önskan mer än en verklighet.¹³⁴

Ett annat synsätt som bäst representeras av den dåvarande huvudpersonen i Framfab AB Jonas Birgersson som uttryckte sig ”jag skiter i goodwill” och la ingen större vikt kring vad denna balanspost representerade hör också till de vida synsätt som finns.¹³⁵ Även om det förs en diskussion i fallet kring goodwillpostens existerande så är det ändå ett faktum att företag måste ta upp goodwillvärden i sin balansräkning. En omfattande studie gjordes kring noterade företag under 2008 där goodwillredovisning jämfördes mellan amerikanska och svenska noterade företag. Där fastställdes att utav de 259 företagen som granskades så uppgick goodwillposten till 613 miljarder och det egna kapitalen totalt sätt för företagen uppgavs till 2076 miljarder vilket gör denna post betydande för företag och inget som ignoreras i realiteten.¹³⁶ Att nämna företag som Eniro där deras goodwillpost representerade 394% i jämförelse med det egna kapitalet och Swedish Match där motsvarande siffra var 614% under december 2007 visar den storlek som Goodwill kan få och därmed även den påverkan den har på balansräkningen.¹³⁷

Goodwill kan delas upp i två kategorier vilket är äkta och oäkta goodwill, Fig. 3. I IASB benämns äkta goodwill som kärngoodwill och är de vinster som förväntas uppstå med förvärvet kopplat till någon form av tillgång. Vid förvärvstidpunkten är det svårt att skilja mellan äkta och oäkta goodwill. Detta är endast möjligt att göra efter några år då effekterna av köpet går att identifiera.

¹³³ Carlsson & Sandell, 2010, s. 122.

¹³⁴ Drefeldt, 2009

¹³⁵ Blecher, S. Börsbolagens dolda vinstlyft. *Affärsvärlden*. 2004-11-02.

<http://www.affarsvarlden.se/hem/nyheter/article2541360.ece> (Hämtad 2011-04-05)

¹³⁶ Gauffin & Thörnsten, 2010.

¹³⁷ Malmqvist, P. Risken med koncerngoodwill. *Balans*. No. 4 (2010). <http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-04-11)

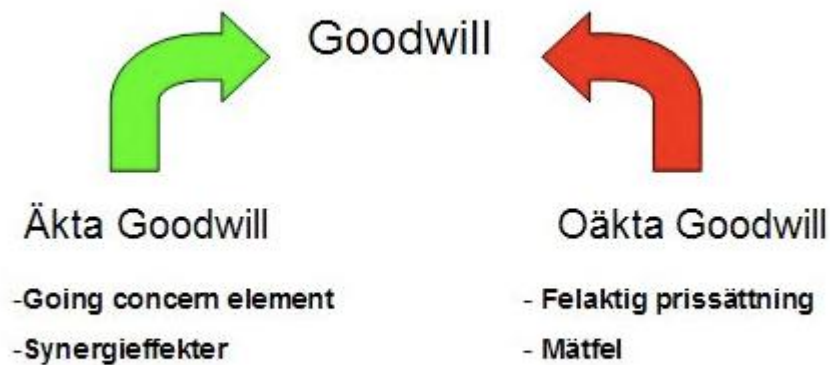

Fig. 3. Äkta och oäkta Goodwill.

Enligt IFRS skall inte goodwill bestå av några identifierbara immateriella tillgångar då de skall redovisas separat vilket göra att äkta goodwill består av tillgångar som inte kan identifieras. Äkta goodwill kan då brytas ned i två tillgångsslag den första kallas för ”the going concern elementet” och menas med fördelen att förvärva en redan fungerande verksamhet än att bygga upp den från början. Den andra tillgången är de synergieffekterna som uppstår vid bildandet av koncernen där bland annat storlek och ökad kunskap spelar in. Det som består av oäkta goodwill kan inte liknas som en tillgång och uppkommer genom fel och misstag i förvärvsanalysen där priset är högre än vad det skall var med hänsyn tagen till värdet av äkta goodwill. Marknadssituationen är styrande vid en prissättning och är beroende av hur bra parterna är på att förhandla. Detta kan bidra till en felaktig prissättning. Oäkta goodwill kan även uppstå genom att tillgångar och skulder har blivit felaktigt värderade, d.v.s. ett mätfel har uppstått.¹³⁸ Att direkt kunna kostnadsföra oäkta goodwill och aktivera äkta är något som är ogenomförbart i praktiken p.g.a. svårigheter att särskilja dem åt.¹³⁹ Detta är IASB medvetna om och frågan har uppstått om goodwill skall kostnadsföras direkt vid förvärvet på grund av oäkta goodwill eller om den skall aktiveras på grund av den äkta goodwillens liknelse till en tillgång. Deras förhållningssätt blev att de ansåg att goodwill består till största delen av äkta vid ett gjort förvärv och skall därmed aktiveras även om den består av eventuella fel värderingar eller en felaktig prissättning.¹⁴⁰ Att både aktivera äkta och

¹³⁸ Marton et al., 2010, s. 88.

¹³⁹ Carlsson & Sandell, 2010, s. 125-126.

¹⁴⁰ Carlsson & Sandell, 2010, s.126

oäkta goodwill leder till problem vid efterföljande värdering. Detta har Sven-Erik Johansson reflekterat över i sin artikel ”Skyddsnät för goodwill”. Där beskriver han att en oäkta goodwill ligger som ett skyddsnät när den äkta goodwillen slits och förbrukas över tiden vilket gör att den skall skrivas ned. En stor andel oäkta goodwill vid ett gjort förvärv gör att det kan ta längre tid innan den äkta goodwillen skall skrivas ned och det menar han bidrar till att en kudde bildas som inte är optimalt för ett rättvisande värde av goodwill. På detta sätt kommer ett värdefall av äkta goodwill bara att visas till en viss del vid en efterföljande värdering.¹⁴¹

4.8. IASB's tankar bakom goodwillens nedskrivningsprövning

IASB har som mål att skapa en harmoniserad redovisning för noterade företag världen över och med ett nära samarbete med FASB skapa enhetlighet mellan IFRS och US-GAAP. Det amerikanska reglerverket var först ut att förändra sättet att redovisa goodwill på. Tidigare hade det amerikanska synsättet präglats av att goodwill varit något bestående men ändå en tillgång som varit föremål för en viss eliminering och dess utveckling har formats genom denna motsättning.¹⁴² Innan FASB valde att förändra regelverket ansågs goodwill vara en tillgång med avskrivningskrav. Dess livslängd var dock svår att fastställa och en avskrivningstid kunde vara upptill 40 år.¹⁴³ Detta värderingssätt med långa avskrivningsperioder ersattes med årliga nedskrivningsprövningar. IASB valde att gå samma väg och i juli 2001 startade de ett projekt som avsåg att skapa en bättre kvalitet och större internationell likformighet kring redovisningen av företagsförvärv och värdering av goodwill. Projektet kallades av IASB för ”Business Combination project”. Dess första steg kom främst att handla om förändringarna som infördes i IAS 36 om goodwillens nedskrivningsprövning och i IAS 38 om identifierbara immateriella tillgångar samt införandet av IFRS 3.¹⁴⁴ I det exposure draft som gjordes i samband med uppdateringen av IAS 36 så listades de huvudsakliga förändringarna som skulle ske på grund av det nya projekt som IASB hade antagit. Här tas det bland annat upp att goodwill skall prövas årligen för nedskrivning och när

¹⁴¹ Johansson, 2008

¹⁴² Nilsson, Sven-Arne, *Redovisning av Goodwill*, Wallin & Dalholm boktryckeri AB, 1998, sida 81

¹⁴³ Nilsson, Sven-Arne, *Redovisning av Goodwill*, Wallin & Dalholm boktryckeri AB, 1998, sida 114

¹⁴⁴ International Accounting Standards Board. *Exposure draft of proposed: Amendments to IAS 36, Impairment of Assets, and IAS 38, Intangible Assets: Comments to be received by 4 April 2003*. London: International Accounting Standards Board, 2003, s. 5.

indikation ges på att det har tappat i värde.¹⁴⁵ Detta är något företag är bekanta med i dagens redovisning då uppdateringen av IAS 36 gjordes i samband med införandet av IFRS 3 Rörelseförvärv under 2004.¹⁴⁶ Det andra steget i projektet avslutades 2008 i januari till följd av att en uppdatering av IAS 27 och en reviderad IFRS 3 som kom att trädde i kraft i juli 2009.¹⁴⁷ Det andra steget syftade främst till uppköp och övertagande av företag och den bristande vägledning som fanns inom detta område. IASB hade ett nära samarbete med FASB vid denna del av projektet¹⁴⁸ och tog möjligheten att se över de delar av IAS 27 och IFRS 3 som behövde ytterligare arbete.¹⁴⁹

Det finns viktiga antaganden och slutsatser som IASB utgick ifrån när de gjorde den uppdateringen av IAS 36 om hur värdering av goodwill skall ske. De utgick numera ifrån att immateriella tillgångar kan ha en obestämbar nyttjandeperiod och den period som tillgången bidrar till kassaflöden kan inte begränsas. Utifrån denna slutsats ansåg de att goodwill inte längre kan vara föremål för avskrivning då någon uppskattning av dess nyttjandeperiod inte ansågs möjlig och därmed sågs en årlig nedskrivningsprövning som ett bättre värderingssätt. Genom en nedskrivningsprövning går standardsättarna ifrån den kostnadsallokering till perioder i samband med förbrukning som avses med avskrivning och fokuserar mer kring de ekonomiska fördelarna som kan fås av tillgången i framtiden. Detta visas genom att tillgångens bokförda värde ska motsvara det som fås via en försäljning eller de kassaflöden den bidrar till genom dess nyttjande.¹⁵⁰ En huvudpunkt som genomsyrar uppdateringen av IAS 36 är att en ökad information skall ges till användare av finansiella rapporter. Genom att en nedskrivningsprövning görs noggrant och strikt utifrån affärsmissiga bedömningar så kommer de att bidra till större nytta för användare än vad avskrivningar gjorde. IASB har i sin basis for conclusion i uppdateringen av IAS 36 kommit fram till att en nedskrivningsprövning speglar ett bättre värde på denna post.¹⁵¹

¹⁴⁵ Ibid., s. 14.

¹⁴⁶ Marton et al., 2010, s. 317.

¹⁴⁷ International Accounting Standards Board. *Business Combination*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/Business+Combinations+II.htm>
(Hämtad 2011-05-06)

¹⁴⁸ International Accounting Standards Board. *Consultation process*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/Consultation+process.htm>
(Hämtad 2011-05-06)

¹⁴⁹ International Accounting Standards Board. *About Business Combination*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/About+Business+Combinations.htm>
(Hämtad 2011-05-06)

¹⁵⁰ International Accounting Standards Board, 2002, s. 131.

¹⁵¹ Ibid., s. 133.

Även om det görs en årlig värdeprövning av kassagenererande enheter måste koncerner ta hänsyn till indikationer som visar att värdet av goodwill kan ha minskat. Standardsättarna påpekar att en värdeminskning som anses ha ägt rum måste prövas direkt och kan inte skjutas upp till den årliga nedskrivningsprövningen. Det finns även en vetskap om vad dessa nedskrivningsprövningar medför med tanke på ökade kostnader och arbetsbelastning därför ges det utrymme att avstå en nedskrivningsprövning om återvinningsvärdet med betydande marginal är högre än det bokförda och det kan visas att inga väsentliga händelser har inträffat som påverkat de beräkningar som gjorts av återvinningsvärdet.¹⁵² Trots denna justering fanns det fortfarande en tvekan kvar om en nedskrivningsprövning av goodwill skulle vara tillräckligt kostnadseffektivt. Vad som främst avsågs i denna kritik av styrelsemedlemmar var kostnader att särskilja varje tillgång i den kassagenererande enheten och bestämma hur mycket som måste skrivas ned. Svaret på detta blev att när återvinningsvärdet är lägre än det bokförda i en kassagenererande enhet som innehåller goodwill så skall goodwill först skrivas ned. Sedan blir övriga tillgångar som finns i enheten föremål för nedskrivning. Dessa tillgångars värde ska inte fastställas separat utan det är själva enheten som de ingår i som nedskrivning ska avse.¹⁵³ Därför fastställs inte ett separat återvinningsvärde för varje tillgång inom den kassagenererande enheten utan när goodwill har skrivits ned görs en schablonmässig fördelning utifrån hur stort redovisat värde tillgången har i enheten.¹⁵⁴ På detta sätt anser IASB att de gjort nedskrivningsprövningar mindre kostsamma och enklare att använda. Att goodwill behandlas på ett annat sätt än övriga tillgångar i en nedskrivningsprövning har förutom kostnadsaspekten även att göra med IASB:s syn på att goodwill är en svårvärderad post och att avskrivningar inte görs längre så en striktare behandling av goodwill är därför berättigad.¹⁵⁵

Förvärvad goodwill går enbart att särskiljas vid en förvärvsanalys för att därefter smälta samman med den internt upparbetade goodwillen. I praktiken är det detta som förekommer när goodwillposten kan ligga kvar oförändrad. Det är inte den förvärvade goodwillen som har obegränsad livslängd utan det är på grund av att den ersätts av internt upparbetad goodwill. Detta ställer till problem om det är enbart den förvärvade goodwillens framtida kassaflöden som skall testas. Därför kommer den förvärvade goodwillen att skyddas av den internt upparbetade när det prövas för nedskrivning. IASB har därför tagit en ståndpunkt där de

¹⁵² Ibid., 132.

¹⁵³ Ibid., 142-143.

¹⁵⁴ Marton et al., 2010, s. 330.

¹⁵⁵ International Accounting Standards Board, 2002, s. 144.

menar att målet med en nedskrivningsprövning är att försäkra sig om att det bokförda värdet inte överstiger de framtida kassaflöden som både genereras av förvärvad och internt upparbetad goodwill efter ett genomfört förvärv.¹⁵⁶ Det regleras i IAS 38 att internt upparbetad goodwill inte får skrivas upp och detta i samband med IASB syn på att förvärvad goodwill och internt upparbetad goodwill är omöjligt att särskilja i praktiken har gjort att goodwill inte kan skrivas upp.¹⁵⁷

I IAS 36 p. 30 tas det upp de faktorer som skall beaktas vid en beräkning av nyttjandevärde. Av en sådan beräkning av kassaflöden uttryckte medlemmar i IASB en viss oro och efterfrågade ett klagörande som fastställer utifrån vilka utgångspunkter en kassaflödesvärdering beräknas. Detta för att på så sätt försöka göra beräkningarna mer enhetliga och jämförbara då det grundas på företagens affärsmässiga antaganden. Styrelsen lade till att dessa beräkningar skall göras utifrån rimliga antaganden där jämförelser mellan tidigare kassaflöden och framtida skall göras och där en utvärdering skall göras varför de kassaflöden som vara prognostiserade inte stämde med utfallet. Vidare skall ledningen garantera att dessa prognoser av kassaflöden är väl förankrade i tidigare resultat och med hänsyn till förändringar som kan ändra det prognostiserade utfallet.¹⁵⁸

4.9 Intervjuer med respondenter

I följande avsnitt presenteras de frågor som vi anser är viktig för vår analys. Vi har behållit frågornas rätta numrering för att underlätta jämförelse med frågeschemat som återges i bilagan. De svar som ges till frågorna är respondenternas åsikter. Våra egna åsikter presenteras i analysen.

Fråga 5: Anser du att trade-off mellan relevans och tillförlitlighet är försvarbart med införandet av nedskrivningsprövningar?

En respondent förklarar att den dagen som ett företag förvärvar ett annat så har de redan då gjort någon form av prognos om vad köpet kommer bidra till i framtida kassaflöden. Så

¹⁵⁶ Ibid., 134-135.

¹⁵⁷ Ibid., 149.

¹⁵⁸ International Accounting Standards Board. *Update – Boards decision on international financial reporting standards*. 2003, s. 3. <http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/C343C5B3-A4C2-4F60-A2F0-34CAB277151F/0/jul03.pdf> (Hämtad 2011-05-06)

initialt kan tillförlitligheten vara svår att fånga den dagen då företaget betalar ut pengar för förvärvet. Den tillförlitlighet som sedan uppkommer vid årliga provningar är inte perfekt men det är ändå någon form av bästa bedömning. Generellt kan sägas att tillförlitligheten inte är perfekt och det är alltid svårt att göra bedömningar som grundar sig på framtiden.

Vidare går en annan respondent in på den relevans och den ökade informationen som en nedskrivningsprovning ger. Han menar på att den ökade informationen är begränsad både på grund av att beräkningarna kan anses mindre tillförlitliga och att det från användarnas sida av finansiella rapporter kan vara svårt att ta till sig den ökade information som finns. Menar på att det finns brister på båda sidor och avslutar med att problemet som finns idag är att det finns inte tillräcklig information i de finansiella rapporterna och den informationen som finns har användarna svårt att tillgogögöra sig.

Fråga 6: Är redovisningen av goodwill i enlighet med föreställningsramens kvalitativa egenskaper: "Nyttan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den" (Punkt 44, Föreställningsramen).

Det finns en sak som poängteras vid denna fråga och det är att hänsyn måste tas till storleken på goodwill. Det företag gör när de prövar sin goodwillpost för nedskrivning är ur deras perspektiv att försöka försvara dess värde. Detta menar en respondent som tydligare gör att om en goodwillpost är stor så finns det större anledning att kunna försvara den och lägga ned resurser för att göra det. Han menar på att man får se till hela skalan av företag där det finns de med knappt någon goodwill till de vars goodwillpost består till mer än två tredjedelar av balansomslutningen.

Fråga 6 a: Tror du att företag hade valt att redovisa goodwill om det fanns en möjlighet att inte göra det?

Det finns återigen anledning att skilja på företag där en av respondenterna kan tänka sig att vissa kommer att göra det och andra inte. Det finns företag som tycker att goodwillposten skall visas då det ger en mer rättvisande bild. Kostnadmässigt kan det även ha en stor effekt på eget kapital om man hade valt att skriva bort det direkt. Ytterligare en respondent är inne på samma spår och utvecklar att det slår inte bara hårt mot eget kapital att skriva bort goodwill utan det finns även risk att komma i konflikt med andra poster. Lånevillkor som t.ex. har att göra med skuldsättningsgraden kommer att påverkas om du går och köper ett företag och skriver sedan bort goodwill mot eget kapital. Detta och risken att kanske behöva

redovisa ett negativ eget kapital gör att företag med stora goodwillposter inte kan vara allt för villiga att göra detta om det funnits möjlighet.

Fråga 7: Anser du att det finns ett alternativt sätt till förvärvsanalysen vid beräkningen av goodwill? I syfte att inte beräkna goodwill som en residualpost vid förvärv.

Grund synen är att goodwillposten är en residual då det är något som man inte kan förklara vad det är för något. Därför anser en av respondenterna att en värdering av något som inte går att fastställa vad det är för något blir svårt. En annan instämmer med att om man skulle beräkna goodwill som något annat såg synergieffekter och personal så skulle det ändå finnas ett behov av förklaringspost och vad skulle man då ha kallat det för. Det blir också en fråga om vad som företagen har räknat hem vid en sådan värdering och det skulle te sig allt för komplicerat. Det finns en möjlighet att kunna värdera olika delar av goodwill vid ett förvärv men det kommer aldrig att gå att identifiera en helhet vilket i stort sätt gör det omöjligt att beräkna det på något annat sätt.

Fråga 8: Hur villiga är företag att identifiera immateriella tillgångar vid företagsförvärv?

Det varierar väldigt mycket och det finns många företag som är väldigt nog med att hitta och identifiera immateriella tillgångar. Det finns olika inställning till vad företag vill identifiera och vad de tycker att de kan identifiera. Spannet av företag är väldigt stort också och det varierar otroligt mycket mellan företag och mellan företag inom samma bransch. Men om man skall se till något snitt menar en av respondenterna att generellt så är det väldigt dåligt med att identifierar immateriella tillgångar.

En annan respondent går in på svårigheterna med att kunna identifiera immateriella tillgångar och menar på att det kan vara svårt att uppskatta om du har kontroll över tillgången, ger det dig ekonomiska fördelar och är det avskiljbart. Han nämner kundrelationer som exempel och menar var går gränsen för att du ska ta upp en kundrelation som en tillgång. Det finns oerhört många åsikter kring vad som skall anses vara en stark kundrelation så det blir en sorts bedömningsfråga. Vidare förklarar en respondent att ett utlåtande som ges av ett företag där de förklarar varför de inte tagit upp en immateriell tillgång är väldigt svårt för en utomstående revisor att kritisera. Det ska till extrema fall för att kunna kritisera en sådan bedömning där det dessutom krävs att en anledning ges som är bättre än dem som arbetar dagligen med det till varför en motsatt bedömning skall göras.

Fråga 10: Vad anser du kan vara anledningen till den sparsamma informationen kring hur man identifierar immateriella tillgångar i företaget?

En av respondenterna förklarar att det nämns att man ska kunna förklara vad det är för poster som goodwill representerar. Där nämner han att synergier och liknande samt effekter hänförliga till personal kan vara poster som ingår. Han fortsätter att företagen inte alltid gör dessa förklaringar och den information som ges är av mer översiktlighet enligt hans erfarenheter. Det finns även väldigt lite krav på information hur man identifierar immateriella tillgångar och han menar att det egentligen inte finns några direkta krav på att göra det. Kraven på hur man skall gå till väga och kraven på information kring varför man inte har värderat en immateriell tillgång och lagt den i goodwillposten är dåligt ställda. Det finns ett direkt behov av att IFRS 3 ställer högre krav på informationen kring värderingen av immateriella tillgångar. Detta för att skapa en tydlighet kring varför företag har identifierat en immateriell tillgång vid ett förvärv eller ännu viktigare varför de inte har gjort det.

Fråga 11: Att identifiera en kassagenererande enhet är i stort sätt en bedömningsfråga. Upplever du att uppdelning av kassagenererande enheter kan utnyttjas av ledningen för att undvika nedskrivning? (så kallad kvittning)

Vår respondent menar att detta med kassagenererande enheter inte alltid är lätt att ta till sig och vägledningen i standarden kan vara svår att förstå. Men en viktig grund i prövning av dessa kassagenererande enheter är att företag inte behöver göra denna årliga prövning på en kassagenererande enhet utan kan nöja sig med en grupp av kassagenererande enheter för att se om goodwill behöver skrivas ned. Företag kan börja med att pröva goodwill på den lägsta nivå där den i företaget övervakas i den interna styrningen för att där se om ett behov av nedskrivning måste göras. Sedan kan man gå ner på enskild kassagenererande enhet för att pröva den för nedskrivning om det förefaller att goodwill har förlorat i värde.

En annan av våra respondenter anser att detta med kvittning är att komplicera verkligheten för sig själv väldigt mycket. Det finns en del krav på vad som får kallas kassagenererande enheter och att strukturera om sin egen verksamhet för att kunna göra en annorlunda fördelning av vad som är en kassagenererande enhet är att gå en väldigt lång väg för att undvika nedskrivning. Han menar att detta inte är något utbrett problem även om han kan tänka sig att det finns exempel där det har förekommit. Det som blir mer ett naturligt problem vid kassagenererande enheter är hur goodwillen fördelas till dem. Har ett företag gjort ett förvärv

som gått åt fel håll men har valt att lägga goodwillen på en kassagenererande enhet som går väldigt bra så får man inte skriva ned det. Problemet ligger i att det inte är goodwill i sig som värderas utan det är den kassagenererande enhet som den är fördelad till som värderas på grund av att det är den som genererar framtida kassaflöden.

Fråga 12: Hur vanligt är det att hela företaget identifierar sig som en kassagenererande enhet?

Det finns företag som gör det men det är inte normen då det flesta företagen har verksamheter där det är svårt att hävda att de är en kassagenererande enhet. Han menar att de företag som ser sig själv som en kassagenererande enhet är väldigt begränsade där de arbetar på en marknad med en produkt och då blir det mer naturligt att se sig själv som en kassagenererande enhet. Men det normala är att företag har några stycken även om de flesta in försöker ha allt för många. Vidare så utvecklar en annan respondent detta och menar på att visst förekommer det att företag ser sig själva som en kassagenererande enhet och består bara av ett segment. Då behöver de inte fördela ned goodwill längre än till det segmentet. Där med inte sagt att det är där de landar utan hänsyn måste också tas till hur verksamheten styrs. Även om företaget består av ett segment så kan det ändå finnas mer än en kassagenererande enhet i detta segment och om goodwill finns fördelat i dessa enheter så är det kring dessa prövningen sker. Därför anser han att det är väldigt ovanligt att företag ser sig själva som en kassagenererande enhet och speciellt när det handlar om börsföretag.

Fråga 13: Hur svår är fördelningen av goodwill på kassagenererande enheter?

En respondent menar på det är inget stort problem att fördela goodwill på kassagenererande enheter vid förvärvet. Där det kan uppstå problem är när företag väljer att omstrukturera och förändra kassagenererande enheter som har goodwill fördelat till sig. I samband att man omstrukturerar sin verksamhet och förändrar sina kassagenererande enheter måste en omfördelning av den goodwill som ligger i dessa göras. Då kommer man in på historiska förvärv som ligger bakåt i tiden och det finns risk för att detta komplicerar fördelningen.

Fråga 15: Anser du att nedskrivningsprövningar är ett bra tillvägagångssätt vid efterföljande värdering av goodwill?

Här går en av respondenterna in på en felaktighet som förekommer i många debatter om goodwill. Han menar på att en värdering av goodwill är ett felaktigt uttryck och tycker att det uttrycket används förvånansvärt mycket i artiklar och studier. Det är kassagenererande

enheter som värderas och om det förekommer ett nedskrivningsbehov så är det först en justering av goodwill som görs om det är fördelat till kassagenererande enheten.

Respondenten är positiv till systemet och anser att det inte finns några alternativ till det så länge den markandsvärdes syn som genomsyras i IFRS finns kvar. Ser vi till dagsläget så menar han att IASB går allt mer och mer mot en marknadsvärdes syn på tillgångar och tror inte att de kommer överge denna inriktning. Systemet är fördelaktigt tycker han för att en nedskrivningsprövning tillämpas på det sättet att företag skriver ned det som behövs och de slipper försöka fastställa en livslängd på goodwill som behövs vid avskrivningar. Han går även in på en intressant detalj att syftet bakom IFRS 3 och införandet av nedskrivningsprövningar var att IASB inte ville att goodwillposten skulle vara så stor då det är svårt att fastställa vad det är för något. Men nu har vi ändå hamnat i en situation då det finns väldigt stor poster.

En annan respondent har respekt för att det inte går att fastställa en livslängd på goodwill men är av den uppfattningen att det är konceptuellt mer rätt att skriva av. Det som ligger till grund för hans syn är att den goodwillen som uppstår vid ett förvärv slits över tiden och skall därför skrivas av. Det som händer när företag tillämpar nedskrivningsprövningar är att den förvärvade goodwillen kan ligga kvar på samma nivå därför att den ersätts av ny genererad internt upparbetad goodwill. På så sätt kan man säga att det är internt upparbetad goodwill som man aktiverar möts av att den förvärvade i praktiken försvinner.

Vår tredje respondent är av den uppfattningen att nedskrivningsprövningar är ett dåligt tillvägagångssätt och menar på att avskrivningar är bättre att tillämpa i praktiken. Även han tar upp att det teoretiskt blir svårt att kunna sätta en livslängd på goodwill men en ökad jämförbarhet mellan företag hade uppkommit om man hade tagit steget tillbaka till avskrivningar. Så även om företag i teorin hade gjort fel vid fastställande av livslängd på goodwill så hade alla gjort samma fel vilket i slutända hade blivit rätt och en jämförelse mellan företag hade blivit enklare. Sedan är han medveten om att olika avskrivningstider kan sättas men det kommer aldrig att få det till att förvärvad goodwill inte har slitits och tappat i värde som görs idag med nedskrivningsprövningar.

Fråga 17: Anser du att det är till en fördel att tillåta beräkningen av nyttjandevärdet utifrån två olika metoder: Traditionella metoden och Förväntade kassaflöden?

Hur stor fördelen är att tillåtas använda två metoder är, enligt respondenterna, svårt att säga. Dock påpekar en av respondenterna att: de två metoderna endast ger samma svar om det är

med 100% säkerhet att de framtida kassaflödena är t.ex. 100 VE. Om det istället är så att det finns en osäkerhet kring hur stora de framtida kassaflödena är kan resultatet variera. Om man istället antar att det är 30% sannolikhet att det blir 50 VE, 40% sannolikhet att det blir 100 VE och 30% sannolikhet att det blir 150 VE skulle det vägda genomsnittet enligt "Förväntade kassaflöden" metoden bli 100 VE. Vid "Traditionella metoden" skulle även det förväntade kassaflödet bli 100 VE, d.v.s. det mest sannolika kassaflödet. Skillnaden ligger då i att man antar att hänsyn redan tagits till riskerna i "Förväntade kassaflöden" metoden men att man inte tagit hänsyn till dem i den "Traditionella metoden". Diskonteringsfaktorn blir därför större för den traditionella metoden vilket innebär att resultatet skiljer sig åt mellan de två metoderna. Resultatet skiljer sig alltså åt beroende på vilken metod som väljs vilket respondenten anser är förvånande då de båda metoderna borde ge samma svar.

Fråga 18: Hur rimliga anser du att de affärsmässiga antagandena är bakom beräkningen av nyttjandevärdet?

En av våra respondenter tror att detta kan varieras från företag till företag. Generellt sätt så är han av uppfattning att företag gör så gott de kan vid dessa uppskattningar. Han menar på att det finns säkert vissa frågetecken kring hur företag har valt att göra sina bedömningar och prognoser men utgångspunkten är att uppskatta framtida händelser och det är väldigt svårt. Det viktiga är att ledningen i företagen kan stå bakom de siffror som visas i prognoserna sen kan man undra hur de kan tycka och tro på framtiden som de gör. Han menar på att det är svårt att säga att sådana siffror är fel även om de kan verka orimliga. Det handlar om att försöka utgå från en verklighet när de sätter sina prognoser sedan är ju synen på den verkligheten annorlunda utifrån vem du frågar.

Fråga 19: Anser du att det som benämns earning management i flera studier där nedskrivningsprövningen manipuleras för att kunna påverka resultatet är ett verkligt problem?

Det finns en syn hos respondenterna där de inte tror att nedskrivningsprövningen används för att nå ett visst resultat. Däremot kan det finnas en strävan att undvika att göra nedskrivningar när företag egentligen behöver göra det. Mycket av det är inte kopplat enbart till den negativa påverkan som det har på resultaträkningen menar en av våra respondenter utan företag vill ogärna skicka den signalen till marknaden om vad det innebär att skriva ned. Ett resultat kan presenteras av företagen både före och efter nedskrivningar så det är det negativa som kan uppfattas av marknaden som de vill försöka undvika genom att skjuta upp nedskrivningar.

En annan respondent menar på att det finns tendenser till earning management och benämner tillträdet av en ny VD och benägenheten att nedskrivning av goodwill görs i samband med detta som något förekommande men ändå inte som något utbrett problem.

Fråga 20: Tycker du det finns en brist i vägledningen som kan fås i standarden? Är det standardens brist på tydlig vägledning som är grunden till kreativ redovisning?

Respondenten tror inte det blir bättre av att mer vägledning ges i standarden och menar på att det är så att någon vill undvika saker så kommer de att göra det ändå. Det som behövs för att få det att fungera är en hårdare kontroll och övervakning som ställer de frågor som behövs.

Han ger exempel på USA som har väldigt tydliga regler har de största exemplen på hur kreativ redovisning kan utformas därför är han övertygad om att en hårdare kontroll är mer att föredra än en tydligare vägledning.

5. Analys

Här tolkar vi och analyserar det empiriska material som samlats in. Detta för att kunna ge svar på de problemformuleringar som uppsatsen kretsar kring.

5.1. Föreställningsramen

En jämförelse mellan föreställningsramens kvalitativa egenskaper och sättet att redovisa goodwill på ger oss möjlighet att dra en del slutsatser.

Kostnaden för de årliga nedskrivningsprövningarna kan i många fall vara betydande då goodwillposternas omfattning ökar kraftigt. Föreställningsramen ställer krav på att: "Nytan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den". Genom våra intervjuer har vi fått uppfattningen att i stora företag med stora goodwillposter lägger mycket resurser på att försvara den befintliga goodwillposten då företaget kan stå och falla med den. I dessa fall kan det starkt ifrågasättas hur vida goodwillposterna och företagens agerande är i enlighet med föreställningsramen och med de tankar IASB hade om vilken plats goodwill skulle ta upp i balansräkningarna. IASB har varit väl medvetna att införandet av nedskrivningar skulle kosta företagen mer pengar och arbetskraft men nytta av information som ges till användare av finansiella rapporter skulle vara motvikt till detta. Så även om IASB har försökt göra prövningarna mer kostandseffektiva så kan vi konstatera att företag med stora goodwillposter lägger både pengar och arbetskraft för att hålla kvar goodwill på samma nivå i balansräkningen. Samtidigt som nytta för användare av vad dessa nedskrivningsprövningar visar kan ifrågasättas. Vi har inte fått uppfattningen att detta skulle vara något utbrett problem i mindre företag.

Om goodwill är något företag verkligen vill ha går inte att ge något generellt svar på. Vi har framförallt genom våra intervjuer kommit fram till att detta är väldigt individuellt för varje företag och det är ofta till och med svårt att säga att detta skulle vara branschspecifikt utan verkar vara en kombination av företagsstruktur och ledningens inställning.

Föreställningsramens krav på trade off mellan relevans och tillförlitlighet i verkligheten kan också ifrågasättas. Uppfattningen vi har fått är att ökad information skulle få och får en

tämligen marginell effekt om ens någon då många användare har svårt att ens ta till sig den information som finns tillgänglig idag. Det kan dock vara frågan om hur väl företag idag anpassar informationen för vilka mottagare som skall ta del av den. Vi har också kommit fram till att det är möjligt att även om ökad information ges kan det ifrågasättas om det är tillräckligt för att ge användarna den helhetsbild som krävs för att visa om ett företagsförvärv har varit lyckat.

5.2. Ett alternativt beräkningssätt av goodwill vid förvärvsanalysen

5.2.1. Nedskrivningar

FASB:s införande av reglerna 2002 att förvärv av företag enbart skall behandlas med en förvärvsmetod gjorde att många företag blev nu tvungna att visa sina goodwillposter och skriva av dem systematiskt för varje år med en påverkan på resultatet. Företag med stora goodwillposter kom att drabbas hårt av detta införande. Detta var grunden till att nedskrivningar kom att ersätta avskrivningar i det amerikanska regelverket US-GAAP. Detta tvingade IASB att välja samma väg då det inte kunde låta europeiska företag få en sämre utgångsposition med systematiska avskrivningar i jämförelse med en nedskrivningsprövning där goodwillen kunde ligga kvar på samma nivå i balansräkningen. Därför kom IFRS 3 att starkt influeras av de regler som implementerades i USA. Nedskrivningsprövningen infördes som en sorts kohandel mellan företag och standardsättare där följderna av att poolningsmetodens avskaffande var att företagen inte behövde skriva av sina goodwillposter längre.

I basis for conclusion i uppdateringen av IAS 36 som var en del av implementerandet av IFRS 3 ges en annan förklaring till varför nedskrivningsprövningen kom att ersätta avskrivningar. Där står det att ett ökat informationsvärde till användare är grunden till att goodwillposten skall värderas med hjälp av nedskrivningsprövningar och detta för att ett bestämmande av goodwillens livslängd anses omöjlig. Även om både dessa faktorer kan ha varit anledningar bakom nedskrivningsprövningens införande så går det att ifrågasätta hur oberoende IASB har varit när de tog sig an projektet business combinations. Omstruktureringen av IASC till IASB

som skedde 2001 var en av orsakerna att ett ökat oberoende från företag skulle uppnås. Projektet business combination var en del av nya IASB's agenda och det första steget var att gå efter FAS 141 och 142 vars införande mycket väl kan ha grundats på amerikanska företags påtryckningar. Även om det som förklaras i teorin genom "basis for conclusion" stämmer finns det incitament som tyder på att implementeringen av nedskrivningsprövningar kan ha andra grunder i verkligheten.

5.2.2. Goodwill som residualpost

Goodwillpostens initiala värde vid ett företagsförvärv uppkommer som en residualpost. Dess efterföljande värde kan tolkas bero på de synergieffekter och going concern element som goodwillen kan antas ge upphov till. En efterföljande värdering av goodwill sker med hjälp av en nedskrivningsprövning där dessa kassaflöden testas för att försvara goodwillens värde. Det uppkommer därmed en inkonsekvens genom att först beräkna goodwill som ett restvärde för att sedan testa dess kassaflöde som inte har någon koppling till den beräkning som görs i förvärvsanalysen. Två skilda beräkningar som görs syftar till att fastställa samma sak, det värde köparen var villig att betala för på grund av de framtida kassaflöden som goodwillen kan generera. En värdering av goodwill redan vid förvärvet där det förvärvande företaget fastställer ett värde med utgångspunkt från förväntade kassaflöden och inte som en residualpost skulle ha gjort att en enhetlig beräkning vid första redovisningstillfället och efterföljande redovisningstillfälle skulle ha skapats. Teoretiskt sätt hade en sådan värdering av goodwill varit att föredra då det hade blivit möjligt att särskilja dessa kassaflöden som genereras av synergieffekter och going concern element (äkta goodwill) från fel prissättning och fel värdering (oäkta goodwill) som inte genererar kassaflöden och är tecken på en dålig affär. Detta hade gjort att en klarare post hade skapats om vad goodwill består av och dess värde kunnat aktiveras och skrivits ned i takt med att det slitits över tiden. En direkt kostnadsföring av den oäkta goodwillen skulle ha gjorts med avseende på att den ej är möjlig att aktivera.

I praktiken hade det varit svårt att beräkna goodwill som något annat än en residualpost. Det finns två olika faktorer som tyder på detta. Behovet av en residualpost kommer alltid att finnas vid en förvärvsanalys för att kunna slå ut den summa som inte kan hänföras till

förvärvade tillgångar och övertagna skulder. Så om en initial värdering av goodwill utifrån dess framtida kassaflöden skulle ha kunnat göras så skulle det ändå finnas ett behov av en residualpost i förvärvsanalysen. Den andra faktorn ligger i svårigheten att kunna värdera äkta goodwill och därmed även kunna särskilja den från den oäkta. Goodwill består i grunden av saker som företagen inte kan identifiera och det gör det därmed svårt att göra en initial värdering av det. Även om det hade gått att särskilja vissa saker som synergieffekter mellan vissa enheter blir det omöjligt att fånga en helhet vilket gör att en beräkning av goodwill som något annat än en residualpost faller och blir väldigt svårt att tillämpa i praktiken.

5.2.3. Tolkning av äkta och oäkta goodwill

IASB är medveten om den problematik som uppstår när det inte går att skilja äkta från oäkta goodwill vid ett förvärv. Men på grund av att det förefaller näst intill omöjligt att kunna konstruera en standard vars tillämpning kan skilja dem åt har det tagit en ståndpunkt där de anser att goodwill vid ett förvärv består till största delen av den äkta. På detta sätt rättfärdigar dem en aktivering av hela goodwillbeloppet. IASB har genom införandet av IFRS 3 ställt högre krav på att särskilja de immateriella tillgångar som går att identifiera. Exempel på detta kan vara varumärken och kundrelationer som om möjligt skall brytas ut från goodwillvärdet. Dock är det tveksamt till hur det följs då det finns från företagets sida alltid incitament att lägga immateriella tillgångar som skall skrivas av i goodwillposten där de kan ligga kvar utan påverkan på resultatet förrän en nedskrivningsprövning indikerar det. Det finns väldigt lite krav på hur företag skall göra när de identifierar immateriella tillgångar. Det finns även lite krav kring den informationen som fastställer varför en immateriell tillgång inte värderas för sig i balansräkningen efter ett förvärv. Syftet med detta som IFRS 3 medförde vara att IASB ville att goodwillposten skulle vara så liten som möjligt då det var väldigt svårt att förklara var det var för något. Så tanken var att vi inte skulle hamna på så stor poster som goodwill utgörs av idag och vid mindre goodwillposter så hade svårigheterna de medför vid efterföljande värdering inte heller varit så stora. Problemet ligger inte i att göra en initial värdering av goodwill som överrensstämmer bättre med efterföljande värdering då detta blir svårt att tillämpa, för att goodwill är i grund och botten avsedd för att vara en residualpost. Utan det som behövs är ett tydligare krav och bättre information för att kunna särskilja det som går att identifiera i goodwillposten både för att nå en mer rättvisande efterföljande

värdering och för att minska den stora påverkan posten har i företagens balansräkning. Att vidare undersöka möjligheten att identifiera och särredovisa tillgångar som ingår i den äkta goodwillen blir av större vikt då allt fler immateriella tillgångar tillskrivs större värde ute i företagen och utvecklingen tyder på att det inte kommer att stagnera.

5.3. Kassagenererande enheter

I en del fall kan det vara svårt att identifiera enskilda tillgångars kassaflöden. Därför tillåter IAS 36 en sammanslagning av flera tillgångar till en s.k. kassagenererande enhet. Dessa enheter ska identifieras på så låg nivå som möjligt för att undvika kvittning. Exempel 1 belyser det huvudsakliga problemet med kvittning.

Exempel 1:

Två tänkta kassagenererande enheter har följande bokförda värden:

	Enhet A	Enhet B
Bokfört värde:	50 VE	50 VE
Fördelad goodwill:	50 VE	50 VE
Totalt:	100 VE	100 VE

Enheternas återvinningsvärde beräknas till:

	Enhet A	Enhet B
Återvinningsvärde	75 VE	125 VE

Detta medför att enhet A måste nedskrivas med 25 VE ($100 \text{ VE} - 75 \text{ VE} = 25 \text{ VE}$). Eftersom goodwill är tilldelat till enheten skrivs denna ned till 25 VE ($50 \text{ VE} - 25 \text{ VE} = 25 \text{ VE}$). Nedskrivningsbeloppet på 25 VE kostnadsförs i resultaträkningen.

Om de två enheterna istället behandlats som en enda enhet hade situationen blivit annorlunda.

	Enhet C (A + B)
--	-----------------

Bokfört värde:	100 VE (50 VE + 50 VE)
Fördelat goodwill:	100 VE (50 VE + 50 VE)
Totalt:	200 VE (100 VE + 100 VE)

Enhetens återvinningsvärde beräknas till:

	Enhet C
Återvinningsvärde:	200 VE (75 VE + 125 VE)

Detta medför att värdeökningen av enhet B uppväger värde minskningen på enhet A. Goodwillen på enhet C behöver därmed inte skrivas ner.

Exempel 1 visar att om de kassagenererande enheterna inte indelas i så små grupper som möjligt kan det finnas en risk för att internt upparbetad goodwill aktiveras genom s.k. kvittning. Enligt IAS 36 p. 69 ska de kassagenererande enheterna utformas utifrån hur företaget styrs. Detta kan i vissa fall innebära att om ett dotterföretag styrs som ett enda segment så behöver inte goodwillen fördelas ner på en lägre nivå än dotterföretaget. Att använda sig av så stora kassagenererande enheter är dock ganska ovanligt, framför allt på börsnoterade företag. Att försöka manipulera värdet av företagets goodwill genom kvittning är sannolikt inte så vanligt förekommande. Detta eftersom det är för kostsamt och komplicerat att förändra hur företaget styr sin verksamhet bara för att undvika nedskrivningar av goodwill.

Ett annat problem med goodwill på kassagenererande enheter är att om förvärvet har varit lyckosam men lagts på den dålig enhet måste goodwillen skrivas ner. Detta även om goodwillen egentligen borde ha haft kvar sitt ursprungliga värde. Det omvända kan också inträffa. Ett dåligt förvärv vars goodwill lagts på en bra kassagenererande enhet får inte skrivas ner även om goodwillen har tappat sitt värde. Anledningen till att dessa problem uppstår beror på att det inte är goodwillen som värderas utan hela den kassagenererande enheten.

5.4. Traditionella metoden & Förväntade kassaflöden

I kapitel ”Olika tekniker att bestämma nyttjandevärdet beskrivna i IAS 36” beskrivs två metoder att beräkna värdet av framtida kassaflöden. Båda metoderna, ”Traditionella metoden” och ”Förväntade kassaflöden”, är enligt standarden tillåtna att använda. Det kan tyckas att de båda metoderna bör ge samma värde på det förväntade kassaflödet. Detta eftersom det förväntade kassaflödet för en tillgång borde ha ett enda verkligt värde. Låt oss först titta på ett exempel där det förväntade kassaflödet, med en 100 % säkerhet, är 100 VE. Detta innebär att det inte finns någon risk att ta hänsyn till och därmed kommer både den ”Traditionella metoden” samt den ”Förväntade kassaflöden” metoden att ge samma svar, se exempel 2.

Exempel 2

Följande information finns kring en tillgångs förväntade kassaflöde:

Förväntat kassaflöde:	50 VE
Sannolikhet:	100 %
Riskfri ränta:	4 %
Riskpremie:	0 %
Antal år:	5

Enligt den ”Traditionella metoden” ska värdet beräknas enligt följande:

Diskonteringsats:	Riskfria räntan + Räntesats	4 % + 0 % = 4 %
Nusummefaktorn:	$\frac{1 - (1+r)^{-5}}{r}$	$\frac{1 - (1+4\%)^{-5}}{4\%} = 4,452$
Förväntat Kassaflöde:	100 VE	
Nuvärde av förväntat kassaflöde:	Förväntat kassaflöde · Nusummefaktorn	100 VE · 4,452 = <u>445,2</u> VE

Enligt den ”Förväntade kassaflöden” metoden ska värdet för enheten beräknas enligt följande:

Diskonterings­sats:	Riskfria räntan	4 %
Nusummefaktorn:	$\frac{1 - (1+r)^{-5}}{r}$	$\frac{1 - (1 + 4\%)^{-5}}{4\%} = 4,452$
Förväntat Kassaflöde:	Vägt genomsnitt av förväntade kassaflöden	100 VE · 100 % = 100 VE
Nuvärde av förväntat kassaflöde:	Förväntat kassaflöde · Nusummefaktorn	100 VE · 4,452 = <u>445,2</u> VE

Båda metoderna ger i detta exempel samma resultat: 445,2 VE.

Situationen blir dock annorlunda om det förväntade kassaflödet varierar. I nästa exempel, exempel 3, antas det förväntade kassaflödet variera med: 30 % att det blir 50 VE, 40 % att det blir 100 VE och 30 % att det blir 150 %. I exempel XX finns det en risk som det ska tas hänsyn till. Hur risken behandlas skiljer sig dock åt mellan de två metoderna.

Exempel 3

Följande information finns kring en tänkt kassagenererande enhet.

Förväntade Kassaflöden:	50 VE	100 VE	150 VE
Sannolikhet:	30 %	40 %	30 %
Riskfri ränta:	4 %		
Riskpremie:	8 %		
Antal år:	5		

Enligt den ”Traditionella metoden” ska värdet för enheten beräknas enligt följande:

Diskonterings­sats:	Riskfria räntan + Räntesats	4 % + 8 % = 12 %
Nusummefaktorn:	$\frac{1 - (1+r)^{-5}}{r}$	$\frac{1 - (1 + 12\%)^{-5}}{12\%} = 3,605$
Förväntat Kassaflöde:	100 VE	

Nuvärde av förväntat kassaflöde:	Förväntat kassaflöde · Nusummefaktorn	$100 \text{ VE} \cdot 3,605 = \underline{360,5} \text{ VE}$
----------------------------------	---------------------------------------	---

Enligt den ”Förväntade kassaflöden” metoden ska värdet för enheten beräknas enligt följande:

Diskonteringssats:	Risikfria räntan	4 %
Nusummefaktorn:	$\frac{1 - (1+r)^{-5}}{r}$	$\frac{1 - (1+4\%)^{-5}}{4\%} = 4,452$
Förväntat Kassaflöde:	Vägt genomsnitt av förväntade kassaflöden	$50 \text{ VE} \cdot 30\% + 100 \text{ VE} \cdot 40\% + 150 \text{ VE} \cdot 30\% = 100 \text{ VE}$
Nuvärde av förväntat kassaflöde:	Förväntat kassaflöde · Nusummefaktorn	$100 \text{ VE} \cdot 4,452 = \underline{445,2} \text{ VE}$

Vi ser här att nuvärdet av det förväntade kassaflödet skiljer sig åt mellan de två metoderna, 360,5 VE samt 445,5 VE. Anledningen för detta är att i ”Traditionell metod” läggs en uppskattad risk i diskonteringssatsen medan detta inte är fallet i den ”Förväntade kassaflödes metoden”.

Den stora skillnaden mellan de två metoderna som visas i exempel 2 och 3 är hur risken hanteras. I den ”Traditionella metoden” läggs hela risken i diskonteringssatsen medan den i ”Förväntade kassaflöden” läggs i det vägda genomsnittet av framtida kassaflöden. Att skillnaden blir så omfattande i exempel 3 beror på att det vägda genomsnittet är lika med det mest sannolika utfallet. Detta medför att båda metoderna använder 100 VE som framtida kassaflöden men att en riskpremie höjer diskonteringssatsen vid ”Traditionella metoden” medan diskonteringssatsen stannar kvar vid den riskfria räntan vid ”Förväntade kassaflöden”. De problem, som visas i exempel 1 till 3, kan enligt vår uppfattning bidra till att goodwill posterna i dagens företag kan vara missvisande.

5.5. Kreativ redovisning

Att fenomenet "big bath" enbart skulle vara ett akademiskt problem är föga troligt men hur utbrett det faktiskt är och i vilken utsträckning det faktiskt förekommer är något vi har försökt undersöka i uppsatsen. Att nedskrivningsprövningar aktivt skulle användas för att manipulera företags resultat är något som vi anser inte sker i någon större utsträckning. Genom våra intervjuer har vi snarare fått uppfattningen att företag undviker att göra nedskrivningsprövningar för att de är oroliga för vilka signaler det sänder ut till marknaden. Att s.k. big baths förekommer råder enligt samma källor ingen större tvekan om men det uppfattas inte förkomma i någon omfattning som leder till problem för trovärdigheten. De största problemen är inte att man skriver ned för mycket utan att man inte gör nedskrivningar, detta har medfört att goodwillposterna ökar dramatiskt och exempel där goodwillen kan vara två till tre gånger det egna kapitalet får anses vara ganska skrämmande. Vi får här dra slutsatsen att man gått ganska långt ifrån den ursprungliga tanken med goodwill som en mindre residualpost till att bli den kanske största tillgången i ett företags balansräkning. Företagsledningens antaganden om framtida utveckling och kassaflöden måste ses som deras bild av verkligheten och är mycket svårt för någon utomstående att ifrågasätta. Däremot kan man ifrågasätta hur vida prognoser på kassaflöden som ligger längre bort i tiden än två till tre år faktiskt kan anses uppfylla kraven på tillförlitlighet i de flesta fall.

Även påverkan av tillväxttal samt olika syn på risker ute i företagen som avspeglas i en diskonteringsränta kan ifrågasättas då det ger företagsledningar utrymme att kunna påverka nedskrivningsprövningen i allt för stor grad. Detta utrymme kan liknas vid att företag frågar efter svar som de själva ger samtidigt som en kassaflödesvärdering är väldigt svår att göra. Så även om företagen utgår ifrån att ge dem bästa prognoserna så tittar dem in i en framtid som alltid kommer vara föremål för förändring. Utifrån detta har vi kommit fram till att en mer reglerad standard med tydligare vägledning inte hade kunnat påverka dessa kassaflödesvärderingar till att bli mer jämförbara mellan företagen då grundförutsättningarna bildas av företagen själva. Däremot skulle en ökad övervakning samt bättre information kring dessa prövningar öka jämförbarheten mellan företag och goodwillens verkliga värde hade visats med större tillförlitlighet. För så länge IASB har sin marknadsorienterade syn så kommer vi få vänja oss vid att försöka påvisa materiella som immateriella tillgångars verkliga värden.

6. Konklusion

Möjligheten att beräkna värdet av goodwill redan före förvärvet är enligt vår åsikt omöjligt att göra i praktiken. Detta eftersom goodwill, i dess helhet, innehåller beståndsdelar som initialt inte går att identifiera och därmed värdera. Det kommer alltid att finnas ett behov av en residualpost i förvärvsanalysen och detta är precis vad goodwill är tänkt att vara. Tanken som IASB hade med införandet av nedskrivningsprövning av goodwill var att minska postens storlek. Snarare har införandet av nedskrivningsprövning bidragit till det motsatta p.g.a. att goodwillposten kan ligga kvar på samma nivå om företagen önskar det. Dock krävs det att företagen kan försvara den nivå som valts. För att kunna minska goodwillposten anser vi att kraven måste öka på att särredovisa immateriella tillgångar samt att information ges angående hur detta har genomförts. I framtiden skulle det vara intressant att studera möjligheten till att flera immateriella tillgångar kan särredovisas från goodwill, ett exempel kan vara effekter hänförliga till personal.

Att en omfördelning av goodwill på kassagenererande enheter skulle möjliggöra en s.k. kvittning anser vi snarast är ett teoretiskt problem än ett praktiskt. Svårigheterna med att omstrukturera företaget så att kvittning kan genomföras överstiger oftast värdet av att slippa genomföra nedskrivningen. Det som är av stor betydelse är på vilka enheter som den förvärvade goodwillen fördelas ut på. På så vis kan goodwill som har ett stort värde ändå framstå som ett dåligt köp om det fördelas ut på en kassagenererande enhet som visar sämre resultat. Givetvis gäller det motsatta då företag kan maskera dåliga förvärv genom att fördela ut goodwill på vinstgivande kassagenererande enheter.

Vi har visat att möjligheten att använda sig av två metoder för att beräkna värdet av framtida kassaflöden kan vara tveksamt framförallt då metoderna kan ge olika svar. Vilken av metoderna som ger bäst värdering av goodwill vågar vi oss inte på att avgöra. Vi har dock fått indikationer på att den mest förekommande metoden är den "Traditionella metoden". IAS 36 tillåter därmed företag att välja den metod som ger det mest fördelaktiga resultatet. Dessutom kan det ifrågasättas hur rimliga affärsantagandena är i de prognoser som ligger bakom värdena som används i de två metoderna. Då det är svårt för en utomstående revisor att bedöma rimligheten i de antaganden som görs skapas ett utrymme för företagen att laborera med prognoserna.

Den tanken som finns i teorin där goodwill värderas med hjälp av nedskrivningar når inte den jämförbarhet mellan företag som krävs när den tillämpas i praktiken. Även om det kan anses teoretiskt rätt att pröva goodwill för nedskrivning kan vi både ifrågasätta hur tillförlitliga dessa värderingar är och hur relevant informationen blir för företagens intressenter.

7. Förslag till fortsatt forskning

Utifrån våra studier av goodwill har vi stött på tre aspekter som skulle vara intressanta att undersöka:

1. Det hade varit intressant att undersöka om ytterligare immateriella tillgångar kan särskiljas från goodwill, t.ex. effekter hänförliga till personal.
2. Idag används två olika metoder vid värderingen av framtida kassaflöden: "Traditionella metoden" och "Förväntad kassaflöden". Anledningen till att resultatet skiljer sig åt mellan dem två kan bero på att metoden "Förväntade kassaflöden" är en sammanfattning av en liknande metod i US-GAAP. Det är möjligt att en del av informationen försvunnit vid sammanfattningen vilket resulterar i en del felaktigheter. Det hade varit intressant att studera skillnaderna mellan hur den amerikanska modellen är utformad och den motsvarande modellen i IFRS.
3. Från intervjuerna har vi fått indicier på att den vanligaste metoden att fastställa värdet av de framtida kassaflödena är den "Traditionella metoden". Detta hade varit intressant att genomföra en undersökning som studerar vilken metod som främst används samt på vilka grunder valet av metod görs.

8. Källförteckning

Böcker

Bryman, A. & Bell, E. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Övers: Nilsson, B. Malmö: Liber ekonomi, 2005

Carlsson, J. & Sandell, N. *Koncernredovisning*. Malmö: Liber, 2010

FAR SRS. *IFRS-volymen 2010*. Stockholm: FAR SRS förlag, 2010

FAR SRS. *Samlingsvolymen 2010*. Stockholm: FAR SRS förlag, 2010

Halvorsen, K. *Samhällsvetenskaplig metod*. Övers: Andersson, S. Lund: Studentlitteratur, 1992

Holme, I. M. & Solvang, B. K. *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Övers: Nilsson, B. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur 1997

International Accounting Standards Board. *Exposure draft of proposed: Amendments to IAS 36, Impairment of Assets, and IAS 38, Intangible Assets: Comments to be received by 4 April 2003*. London: International Accounting Standards Board, 2003

Jacobsen, D. I. *Vad, hur och varför: Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Övers: Sandin, G. Bearbetning av den svenska upplagan: Hellström, C. Lund: Studentlitteratur, 2002

Lundhal, U. & Skärvad, P-H. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur, 1999

Marton, J., Falkman, P., Lumsden, M., Pettersson, A-K. & Rimmel, G. *IFRS – i teori och praktik*. 2 [uppdaterade] uppl. Stockholm: Bonniers utbildning, 2010

Nilsson, S-A. *Redovisning av Goodwill: Utveckling av metoder i Storbritannien, Tyskland och USA*. Diss. Lunds universitet. Lund: Lund University Press, 1998

Nobes, C. & Parker, R. *Comparative international accounting*. 11 uppl. New York: Financial Times Prentice Hall, 2010

Artiklar

Blecher, S. Börsbolagens dolda vinstlyft. *Affärsvärlden*. 2004-11-02.

<http://www.affarsvarlden.se/hem/nyheter/article2541360.ece> (Hämtad 2011-04-05)

Bloom, M. Accounting For Goodwill. *ABACUS*. Vol. 45, No. 3 (2009): 379-389.

<http://onlinelibrary.wiley.com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1111/j.1467-6281.2009.00295.x/pdf>
(Hämtad 2011-04-11)

Drefeldt, C. Den eviga frågan: vad är egentligen goodwill?. *Balans*. No. 12 (2009).

<http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

FAR. Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå. *Balans*. No. 8/9 (2009).

<http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

Gauffin, B. & Thörnsten, A. Nedskrivning av goodwill. *Balans*. No. 1 (2010).

<http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-05-04)

Jansson, T., Nilsson, J. & Rynell, T. Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar. *Balans*. No. 8/9 (2004). <http://www.farsrskomplett.se>
(Hämtad 2011-04-13)

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*. No. 3. (1976): 305-360.

[Http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/0304405x7690026x](http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/0304405x7690026x)
(Hämtad 2011-05-02)

Johansson, S-E. Skyddsnät för goodwill. *Balans*. No. 4 (2008). <http://www.farsrskomplett.se>
(Hämtad 2011-05-04)

Kirschenheiter, M. & Melumad, N. D. Can "Big Bath" and Earnings Smoothing Co-Exist as Equilibrium Financial Reporting Strategies? *Journal of Accounting Research*. Vol 40. No. 3 (2002): 761-796. <http://www.jstor.org/stable/3542722> (Hämtad 23 Maj 2011)

Lhaopadchan, S. Fair value accounting and intangible assets - Goodwill impairment and managerial choice. *Journal of Financial Regulation and Compliance*. Vol. 18, No. 2 (2010): 120-130.
<http://www.emeraldinsight.com.ludwig.lub.lu.se/journals.htm?articleid=1860337&show=html>
(Hämtad 2011-04-11)

Malmqvist, P., Gör om reglerna för goodwill så att de speglar verkligheten. *Dagens Industri*. 22 juni 2010

Malmqvist, P. Risken med koncerngoodwill. *Balans*. No. 4 (2010).
<http://www.farsrskomplett.se> (Hämtad 2011-04-11)

Masters-Stout, B., Costigan, M.L. & Lovata, L.M. Goodwill impairments and chief executive officer tenure. *Critical Perspectives on Accounting*. Vol. 19, No. 8 (2008): 1370-1383.
http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6WD4-4NP9832-1&_user=745831&_coverDate=12%2F31%2F2008&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&view=c&_acct=C000041498&_version=1&_urlVersion=0&_userid=745831&md5=a5251b861ca3187d66b060e3c42035ca&searchtype=a
(Hämtad 2011-04-11)

Törning, E. Avskrivning av goodwill. *Balans*. No. 2 (2006). <http://www.farsrskomplett.se>
(Hämtad 2011-04-11)

Hemsidor

International Accounting Standards Board. *About Business Combination*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/About+Business+Combinations.htm> (Hämtad 2011-05-06)

International Accounting Standards Board. *About the IFRS Foundation and the IASB*. 2011.

<http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm> (Hämtad 2011-04-08)

International Accounting Standards Board. *Business Combination*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/Business+Combinations+II.htm> (Hämtad 2011-05-06)

International Accounting Standards Board. *Consultation process*. 2011.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Business+Combinations/Consultation+process.htm> (Hämtad 2011-05-06)

International Accounting Standards Board. *Due Process Handbook*. 2011.

<http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/C3D78611-8792-441F-B426-6AF5189C83B8/0/DueProcessIASB2011.pdf> (Hämtad 2011-04-08)

International Accounting Standards Board. *Update – Boards decision on international financial reporting standards*. 2003. <http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/C343C5B3-A4C2-4F60-A2F0-34CAB277151F/0/jul03.pdf> (Hämtad 2011-05-06)

Muntlig information

Carlsson, J. Ämnesansvarig redovisning, Lunds universitet. Lund. Möte 2011-05-05

Gauffin, B. Redovisningsexpert, Grant Thornton. Stockholm. Telefonintervju 2011-05-10

Nilsson, J. Director, KPMG. Stockholm. Telefonintervju 2011-05-04

Ottosson, M. Ägare revisionsbyrå, Eslöv. Personlig intervju 2011-05-11

9. Bilaga

Intervjufrågor: Revisorer

Inledningsfrågor

1. Hur länge har du arbetat i branschen?
2. Vilken position i företaget har du?
3. Vilken arbetsbakgrund har du?
4. Inom vilket redovisningsområde arbetar du huvudsakligen med?

Föreställningsramen

5. Anser du att trade off mellan relevans och tillförlitlighet är försvarbart med införandet av nedskrivningsprövningar? Med detta åsyftas fördelen med ökad information i finansiella rapporter med tillhörande nackdel att beräkningar som görs inte blir lika tillförlitliga.

6. Är redovisningen av goodwill i enlighet med föreställningsramens kvalitativa egenskaper: "Nyttnan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den" (Punkt 44, Föreställningsramen).

A: Tror du att företag hade valt att redovisa goodwill om det fanns en möjlighet att inte göra det?

IFRS 3

7. Anser du att det finns ett alternativt sätt till förvärvsanalysen vid beräkningen av goodwill? I syfte att inte beräkna goodwill som en residualpost vid förvärv.

A: Skulle det finnas en möjlighet till att beräkna förväntade kassaflödet av goodwill redan vid förvärvstillfället och inte som en residualpost? Detta för att skapa en större konsekvens för att testa om kassaflödet är bestående?

8. Hur villiga är företag att identifiera immateriella tillgångar vid företagsförvärv?

9. Vilka är de vanligaste kriterierna vid identifiering av immateriella tillgångar?

10. Vad anser du kan vara anledningen till den sparsamma informationen kring hur man identifierar immateriella tillgångar i företaget?

IAS 36

11. Att identifiera en kassagenererande enhet är i stort sätt en bedömningsfråga. Upplever du att uppdelning av kassagenererande enheter kan utnyttjas av ledningen för att undvika nedskrivning? (så kallad kvittning)?

12. Hur vanligt är det att hela företaget identifierar sig som en kassagenererande enhet?
13. Hur svår är fördelningen av goodwill på kassagenererande enheter? (Litet, neutralt, mycket)
14. Kan du ge ett exempel på ett tillvägagångssätt på hur företag fördelar goodwill på kassagenererande enheter?
15. Anser du att nedskrivningsprövningar är ett bra tillvägagångssätt vid efterföljande värdering av goodwill?

A: Tror du att detta tillvägagångssätt finns kvar under en längre tid eller ser du en möjlighet till förändring?

B: Vilket tycker du är det bästa sättet att redovisa efterföljande värdering av goodwill?

16. I punkt 12 i IAS 36 beskrivs interna och externa faktorer som indikerar att en nedskrivningsprövning ska genomföras. Hur villiga är företag att följa dessa indikationer?
17. Anser du att det är till en fördel att tillåta beräkningen av nyttjandevärdet utifrån två olika metoder: Traditionella metoden och Förväntade kassaflöden?
18. Hur rimliga anser du att de affärsmässiga antagandena är bakom beräkningen av nyttjandevärdet?

A: Ser du tendenser till att företagens antagande är dåligt kopplade till verkligheten?

Earning management tool (kreativ redovisning)

19. Anser du att det som benämns earning management i flera studier där nedskrivningsprövningen manipuleras för att kunna påverka resultatet är ett verkligt problem?
- A: Inom den akademiska värden beskrivs Big Bath och resultatutjämning som ett problem vid nedskrivningsprövningar av goodwill. Har du sett tendenser av dessa i praktiken?

B: Anser du att det finns en önskan om att inte skriva ner goodwill för att möjliggöra en senareläggning av kostnaden för förvärvet?

20. Tycker du det finns en brist i vägledningen som kan fås i standarden? Är det standardens brist på tydlig vägledning som är grunden till kreativ redovisning?

21. Vilka tycker du är de mest grundläggande problemen när det kommer till redovisning av goodwill?

22. Vilken är, enligt dig, den främsta fördelen med dagens sätt att pröva nedskrivningsbehovet av goodwill?